

PROGRAM STUDIÓW

SPIS TREŚCI

PROGRAM STUDIÓW.....	1
1.1 DYDAKTYKA MATEMATYKI.....	3
1.2 DYDAKTYKA LITERATURY I JĘZYKA POLSKIEGO.....	13
1.3 DYDAKTYKA BIOLOGII I PRZYRODY.....	21
1.4 DYDAKTYKA EDUKACJI HISTORYCZNEJ I OBYWATELSKIEJ.....	29
2 KLIMAT UCZENIA.....	42
3.1 PSYCHOLOGICZNE PODSTAWY ROZWOJU I EDUKACJI.....	50
3.2 JAK SIĘ UCZYMY.....	56
4. SEMINARIUM INTEGRUJĄCE.....	60
5. MATEMATYKA SZKOLNA.....	67
6. AUTODIAGNOZA POLONISTYCZNA.....	71
7. BIOLOGIA I PRZYRODA SZKOLNA.....	74
8. HISTORIA SZKOLNA.....	78

9. GRAMATYKA CYWILIZACJI. PRZEGLĄD NAUK SPOŁECZNYCH DLA HISTORYKÓW I HISTORYCZEK UCZĄCYCH WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE.....	84
10. LEKCJA I JEJ KONTEKSTY	90
11. FILOZOFICZNE SPORY O EDUKACJĘ	101
12. SYSTEM EDUKACJI I PRAWO OŚWIATOWE	105
13. WARSZTATY REDAKCYJNE	108
14. PRAKTYKI PSYCHOLOGICZNO – PEDAGOGICZNE I DYDAKTYCZNE.....	111
15. TUTORIAL.....	114
16. AUTOBIOGRAFIA EDUKACYJNA	119
17. TOŻSAMOŚĆ I ZASOBY OSOBISTE NAUCZYCIELA	121
18. EDUKACJA ALTERNATYWNA.....	124

1.1. DYDAKTYKA MATEMATYKI

Semestr: I - III

Prowadzący: Marcin Karpiński, Agnieszka Sułowska

Liczba godzin: 150h

Opis ogólny kursu

Kurs łączy w sobie wiedzę i umiejętności merytoryczne związane z nauczaniem kluczowych działów matematyki szkolnej z umiejętnościami metodycznymi oraz dydaktycznymi, związanymi z edukacyjnym projektowaniem, czyli planowaniem wszystkich elementów procesu dydaktycznego (począwszy od zadań edukacyjnych, poprzez metody i techniki pracy, lekcje i cykle lekcji, aż po sposoby weryfikacji nabytych kompetencji). Ważnymi elementami kursu będą nauka modelowania pojęć matematycznych i organizowania pracy uczniów przy rozwiązywaniu problemów matematycznych. Charakterystyczną cechą kursu jest silnie nastawienie na rozwijanie u przyszłych nauczycieli umiejętności rozpoznawania trudności uczniów związanych z uczeniem się matematyki i umiejętności doboru metod pokonywania tych trudności.

Studenci, wykorzystując wiedzę z *Matematyki szkolnej* oraz bazując na doświadczeniach zdobywanych podczas praktyk, będą dokonywali analizy materiałów dydaktycznych (m.in. zadań, scenariuszy lekcji, sprawdzianów), metod i technik pracy oraz sposobów komunikacji na lekcji, a projektowane w ramach zajęć zadania i lekcje tworzone będą z myślą o klasach, z którymi studenci współpracować będą w szkołach praktyk.

Omawianie najważniejszych zagadnień nauczania matematyki rozbudowane będzie także o lekturę i dyskusję kluczowych badań i prac naukowych związanych z tymi zagadnieniami. Niemal wszystkie zagadnienia teoretyczne ilustrowane są przykładami z praktyki szkolnej, a cały kurs jest skorelowany z kursem *Matematyki szkolnej* oraz dostosowany jest do rytmu praktyk szkolnych.

Zajęcia prowadzone są w znacznej części metodami warsztatowymi umożliwiającymi pokazanie w jaki sposób (także na uczelni) można używać najważniejszych technik nauczania (organizacji pracy zespołowej, dyskusji, monitorowania pracy uczniów/studentów itp.).

Warsztaty obejmują m.in. następujące aktywności: rozwiązywanie, analizowanie, modyfikowanie i projektowanie zadań edukacyjnych, dyskusja w oparciu o teksty naukowe; analiza podręczników; analiza prac uczniów, w tym pogłębiona analiza typowych błędów uczniowskich; analiza nagrań z lekcji.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka zna i rozumie

- cele nauczania matematyki opisane w podstawie programowej,
- związki między różnymi pojęciami i działami matematyki szkolnej, a także z tematami pojawiającymi się na innych przedmiotach,
- proces kształtowania się u uczniów kompetencji matematycznych na danym etapie edukacyjnym oraz w szerszej perspektywie (powiązanie z poprzednim i następnym etapem edukacyjnym),
- różne podejścia do nauczania zagadnień danego obszaru matematyki szkolnej,
- najczęstsze trudności i błędne przekonania uczniów związane z kluczowymi pojęciami i umiejętnościami danego obszaru matematyki szkolnej,
- różne rodzaje zadań edukacyjnych charakterystycznych dla lekcji matematyki oraz źródła, z których może czerpać wiedzę i inspirację do ich planowania,
- sposoby organizacji pracy nad problemem matematycznym, w tym pracy zespołowej,
- strukturę lekcji i cyklu lekcji oraz funkcje jej poszczególnych części,
- metody, strategie i techniki pracy na lekcjach matematyki oraz warunki ich efektywnego wykorzystania,
- sposoby diagnozowania, monitorowania i oceniania uczniów,

- zasady planowania procesu dydaktycznego (m.in. wyznaczania celów edukacyjnych, projektowania zadań, lekcji i cyklu lekcji, dobierania technik i metod pracy, oceniania),
- sposoby dostosowania procesu dydaktycznego do zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów.

Umiejętności

Student/ka potrafi:

- zaprojektować lekcję (m.in. wyznaczyć cele i wybrać treści kształcenia, zaplanować sposób rozpoczęcia i zakończenia lekcji, zaprojektować zadania i działania edukacyjne, dobrać metody nauczania oraz sposób monitorowania osiągnięć uczniów),
- zaplanować i przeprowadzić zadania edukacyjne oraz lekcje rozwijające u uczniów:
 - a. umiejętności algorytmiczne;
 - b. intuicję matematyczną i wyobraźnię geometryczną;
 - c. głębokie rozumienie pojęć;
 - d. umiejętność prowadzenia rozumowań matematycznych;
 - e. umiejętność argumentowania;
 - f. umiejętność analizowania i interpretowania informacji;
 - g. umiejętność tworzenia modeli matematycznych (również dla sytuacji praktycznych),
- dobierać treść i formę zadania edukacyjnego w zależności od założonego celu,
- dostosować treści i metody nauczania do potrzeb i możliwości uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz pracować ze zróżnicowaną klasą,
- umiejętnie komunikować się z uczniami (tłumaczyć, podawać instrukcję, zadawać pytania, prowadzić dyskusję, wspierać komunikację pomiędzy uczniami),
- przewidywać trudności uczniów oraz wykorzystywać błędy jako okazję do uczenia się,

- monitorować pracę i sposób myślenia uczniów za pomocą różnych metod i planować dalsze działania w oparciu o pozyskaną wiedzę,
- diagnozować umiejętności matematyczne uczniów na podstawie sposobu i efektów ich pracy, wykorzystując zdobytą wiedzę teoretyczną,
- oceniać przebieg procesu uczenia się/nauczania oraz udzielać uczniom informacji zwrotnej,
- wspierać proces dydaktyczny, wykorzystując gotowe i samodzielnie zaprojektowane materiały i pomoce naukowe, a także technologie informacyjne,
- obserwować procesy edukacyjne, poddawać refleksji i wykorzystywać wyniki obserwacji do analizy i oceny własnej pracy dydaktycznej.

Postawy

Student/ka:

- świadomie i odpowiedzialnie podchodzi do planowania procesu uczenia się uczniów, rozwijanie ich kompetencji matematycznych oraz wspieranie ich w rozwoju osobistym i społecznym,
- jest świadomy/a znaczenia współpracy uczniów oraz współpracy nauczyciela z uczniami, rodzicami i innymi nauczycielami w celu tworzenia środowiska sprzyjającego uczeniu się,
- poddaje refleksji i samoocenie swoje działania dydaktyczno-wychowawcze oraz ich efekty,
- czuje potrzebę ciągłego rozwijania swoich kompetencji, diagnozuje własne potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego i planuje własny rozwój,
- współpracuje z innymi osobami (studentami, nauczycielami, wykładowcami) w celu wymiany doświadczeń oraz otrzymania informacji zwrotnej dotyczącej własnej praktyki.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Planowanie lekcji

- System edukacji w Polsce. Rola podstawy programowej.
Podstawa programowa – cele kształcenia – wymagania ogólne i treści kształcenia – wymagania szczegółowe.
- 5 wymiarów efektywnego nauczania matematyki (*TRU Teaching for Robust Understanding*).
- Scenariusz lekcji – cele i efekty, konspekty.
- Struktura lekcji. Rozpoczęcie i domknięcie lekcji.
- Zadanie. Poziom taksonomiczny zadania.
- Planowanie kolejnych kroków rozwoju kompetencji. Układanie zadań w cykle.
- Metody, strategie, techniki pracy na lekcjach matematyki. Warunki ich efektywnego wykorzystania.
- Koncepcja klasy zróżnicowanej.
- Monitorowanie. Techniki monitorowania.
- Ocenianie kształtujące. Informacja zwrotna.
- Ocenianie kryterialne. Kryteria sukcesu i postępu do zadania.

2. Planowanie cyklu lekcji

- Koncepcja odwróconego planowania.
- Cele i efekty cyklu lekcji.
- Diagnozowanie. Narzędzia i rola diagnozy.
- Monitorowanie. Dowody uczenia się.
- Ocenianie sumujące. Konstruowanie sprawdzianu.

3. Wprowadzenie do matematyki szkolnej.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
cele nauczania matematyki szkolnej. Źródła materiałów dydaktycznych. Kategorie i cele zadań edukacyjnych na lekcji matematyki.
- Zagadnienia dydaktyczne:
specyfika myślenia matematycznego uczniów na etapie przedszkolnym i wczesnoszkolnym (kształtowanie się pojęcia liczby, umiejętności liczenia i wykonywania podstawowych działań arytmetycznych, wyobrażenia geometryczna, zadania tekstowe).

4. Liczby naturalne i całkowite.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
podstawowe działania arytmetyczne, system pozycyjny, algorytmy działań pisemnych a obliczenia pamięciowe, cechy podzielności liczb, liczby ujemne, wykorzystanie kalkulatora na lekcji matematyki, szacowanie.
- Zagadnienia dydaktyczne:
rozwijanie umiejętności algorytmicznych a rozwijanie umiejętności rozumowania, błędy i błędne przekonania uczniów, różne podejścia do nauczania danego zagadnienia, rozwijanie intuicji matematycznej, modelowanie pojęć matematycznych.

5. Ułamki.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
pojęcie ułamka zwykłego, różne aspekty rozumienia ułamka, ułamek zwykły a ułamek dziesiętny, działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych.
- Zagadnienia dydaktyczne:
modelowanie pojęć, analiza podręczników, *learning progressions*, analiza rozumowań uczniów, praca z grupą zróżnicowaną, praca domowa.

6. Geometria płaska i przestrzenna.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
podstawowe pojęcia geometryczne, obwód, pole, objętość - intuicje i trudności z rozumieniem pojęć, podstawowe własności geometryczne (w tym wzory), konstrukcje geometryczne, własności figur płaskich, twierdzenie Pitagorasa, podobieństwo figur, elementy geometrii analitycznej, rysunek w stereometrii, obliczenia w stereometrii (w tym trygonometria).
- Zagadnienia dydaktyczne:
rozwijanie umiejętności rozumowania i argumentacji, rozwijanie wyobraźni geometrycznej, dobór treści zadania do celu, wykorzystanie materiałów i pomocy naukowych, monitorowanie pracy i sposobu myślenia uczniów, rozumowanie i argumentacja, dowodzenie w matematyce szkolnej, monitorowanie w czasie pracy zespołowej, komunikacja (organizowanie dyskusji), kształtowanie wyobraźni przestrzennej, zastosowanie technologii informacyjnych.

7. Zadania tekstowe.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
selekcja informacji – czytanie tekstu matematycznego, porównywanie różnicowe i ilorazowe, odwracanie relacji, niealgebraiczne sposoby rozwiązywania zadań, zadania z kilkoma warunkami, kształtowanie się rozumienia zmiennej, wprowadzenie do rozwiązywania równań.
- Zagadnienia dydaktyczne:
język matematyki szkolnej, rozwijanie umiejętności modelowania i tworzenia strategii, komunikacja (podawanie instrukcji, zadawanie pytań), organizowanie pracy zespołowej.

8. Proporcjonalność.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:

jednostki i skala, prędkość, droga, czas, obliczenia procentowe i inne wykorzystujące rozumowanie proporcjonalne.

- Zagadnienia dydaktyczne:
wykorzystanie błędu w procesie uczenia się, diagnozowanie.

9. Liczby.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
rozumowania związane z liczbami całkowitymi, liczby wymierne i niewymierne, potęgi, pierwiastki, logarytmy.
- Zagadnienia dydaktyczne:
analiza rozumowań uczniów, ocenianie i informacja zwrotna, spójność matematyki szkolnej, matematyka przez dociekanie.

10. Algebra.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
algebra jako język opisu problemu, wzory i algorytmy, pojęcie równania i niewiadomej, równania liniowe i układy takich równań, równania kwadratowe, wielomianowe i inne typy równań w matematyce szkolnej, pojęcie funkcji, wykresy i funkcje, wzory i funkcje, różne rodzaje funkcji (w tym ciągi), własności funkcji.
- Zagadnienia dydaktyczne:
dobór metod i form pracy do celu, modelowanie, praca domowa,
nauczanie diagnostyczne, praca z grupą zróżnicowaną.

11. Rachunek prawdopodobieństwa i statystyka.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
intuicje probabilistyczne, prawdopodobieństwo bez kombinatoryki, kombinatoryka, pojęcia i metody statystyki, rozumowania statystyczne.

- Zagadnienia dydaktyczne:
rozwijanie intuicji matematycznych, praktyczne aspekty matematyki, rozwijanie krytycznego myślenia.

12. Trygonometria.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
trygonometria trójkąta, funkcje trygonometryczne, zastosowania trygonometrii.
- Zagadnienia dydaktyczne:
rozwijanie umiejętności dostrzegania związków między różnymi obszarami matematyki.

13. Elementy rachunku różniczkowego.

- Zagadnienia matematyki szkolnej:
kształtowanie intuicji związanych z pojęciami granicy i pochodnej funkcji.
- Zagadnienia dydaktyczne:
język matematyki szkolnej - granice ścisłości.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

C.W2, C.W3, C.W4, C.W5, C.W6, C.W7, C.U1, C.U2, C.U3, C.U4, C.U6,

D.1/E.1.W2, D.1/E.1.W3, D.1/E.1.W4, D.1/E.1.W5, D.1/E.1.W6, D.1/E.1.W7, D.1/E.1.W8, D.1/E.1.W9, D.1/E.1.W10, D.1/E.1.W11,

D.1/E.1.W12, D.1/E.1.W13, D.1/E.1.W14, D.1/E.1.W15.

D.1/E.1.U1, D.1/E.1.U2, D.1/E.1.U3, D.1/E.1.U4, D.1/E.1.U5, D.1/E.1.U7, D.1/E.1.U8, D.1/E.1.U9, D.1/E.1.U10, D.1/E.1.U11.

D.1/E.1.K1, D.1/E.1.K2, D.1/E.1.K3, D.1/E.1.K4, D.1/E.1.K5, D.1/E.1.K6, D.1/E.1.K7, D.1/E.1.K8.

Bibliografia

Black P. i inni (2006). *Jak oceniać, aby uczyć*. Warszawa: CEO.

Hurt K. M., Kuchermann D. (2004), *Children Understanding of Mathematics 11-16*, Eastbourne, Antony Rowe Publishing Services.

Humphreys, C. Parker R. (2015) *Making Number Talks Matter*, Portland, Stenhouse Publishers.

Marzano R. (2012). *Sztuka i teoria skutecznego nauczania*. Warszawa: CEO.

Moss C.M, Brookhart S.M. (2014). *Cele uczenia się. Jak pomóc uczniom zrozumieć każdą lekcję*. Warszawa: ORE.

Polya G. (2012), *Jak to rozwiązać*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.

Schoenfeld, A. H., & the Teaching for Robust Understanding Project. (2016). *An Introduction to the Teaching for Robust Understanding (TRU) Framework*. Berkeley, CA: Graduate School of Education. Retrieved from <http://truframework.org> or <http://map.mathshell.org/trumath.php>.

Skemp R. (1976). *Understanding Relational Understanding and Instrumental Understanding*, *Mathematics Teaching*, 77, 20-30.

Szurek M. (2006) *O nauczaniu matematyki. Wykłady dla nauczycieli i studentów*, Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe.

Tomlison C.A. (2014). *The differentiated classroom*. Alexandria, VA, USA: ASCD.

Watson A., Jones K., Pratt D. (2013). *Key Ideas in Teaching Mathematics*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Wiggins G., Mc Tighe J. (2006). *Understanding by Design*. New Jersey, Ohio, USA: Pearson.

1.2. DYDAKTYKA LITERATURY I JĘZYKA POLSKIEGO

Semestr: I - III

Prowadzący: dr Kinga Białek, dr hab. Witold Bobiński, dr Iwona Kołodziejek, mgr Agata Patalas, mgr Magdalena Swat – Pawlicka

Liczba godzin: 150h

Opis ogólny kursu

Kurs dydaktyki literatury i języka polskiego służy wyposażeniu studentów w kompetencje niezbędne dla nauczyciela szkoły podstawowej i ponadpodstawowej. Podstawą konstrukcji kursu jest przekonanie o ważności edukacji polonistycznej w kształceniu kompetencji kluczowych, umożliwiających funkcjonowanie człowieka we współczesnym świecie. Treści kursu obejmują zatem specyficzne cele edukacji polonistycznej, w tym edukacji literackiej, kulturowej i językowej, rozpatrywanych z szerszej, pozaszkolnej perspektywy, edukacyjne projektowanie, czyli planowanie wszystkich elementów procesu dydaktycznego (począwszy od zadań edukacyjnych, poprzez metody i techniki pracy, lekcje, działy, aż po sposoby weryfikacji nabytych kompetencji). Cechą wyróżniającą kursu jest ujęcie klasycznych zagadnień polonistyki szkolnej w optyce współczesnych technik kształcenia umiejętności mówienia, słuchania, interpretowania tekstów kultury i pisanie, których skuteczność potwierdzona została empirycznymi badaniami strategii nauczania i uczenia się. Specyfika kursu ujawnia się również w zogniskowaniu kształcenia studentów wokół doświadczeń zdobywanych w trakcie całorocznych praktyk pedagogicznych. Studenci, wykorzystując wiedzę z kursu oraz bazując na doświadczeniach zdobywanych podczas praktyk, będą dokonywali analizy materiałów dydaktycznych (m.in. treści zadań, scenariuszy lekcji i programów nauczania), metod i technik pracy oraz sposobów komunikacji na lekcji, a projektowane w ramach zajęć zadania i lekcje tworzone będą z myślą o klasach, z którymi studenci współpracować będą w szkołach praktyk.

Wprowadzanie treści polonistycznych najczęściej uporządkowane jest wedle logiki: autorefleksja, diagnoza uczniów, planowanie pracy i ewaluacja efektów. Takie ujęcie pozwala na planowanie działań edukacyjnych przede wszystkim w odniesieniu do potrzeb uczniów. Innowacyjność kursu opiera się także na wykorzystaniu doświadczeń studentów (rekonstruowanych na przykład w formie autobiografii czytelniczej i pisarskiej), tak aby

w przyszłości mogli planować działania dydaktyczne w oparciu o doświadczenia uczniów. Kurs dydaktyki literatury i języka polskiego jest zintegrowany z innymi kursami realizowanymi w Szkole Edukacji, w szczególności ze sztuką nauczania, psychologią poznawczą, seminarium integrującym i tutorialiem.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- wie, jakie są kluczowe kompetencje polonistyczne, które powinien nabyć uczeń na wszystkich etapach edukacji,
- zna uwarunkowania rozwojowe wpływające na nabywanie umiejętności rozumienia i tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych,
- zna stosowane w dydaktyce polskiej i światowej strategie kształtowania umiejętności tekstotwórczych oraz wyniki badań na temat ich skuteczności,
- zna sposoby rozwijania kompetencji językowych uczniów,
- zna polskie i zagraniczne praktyki stosowane w celu motywowania uczniów do czytania i potrafi wykorzystać je we własnej praktyce nauczycielskiej,
- zna najważniejsze zjawiska literatury współczesnej (w zakresie literatury dla młodego i dorosłego czytelnika) oraz kryteria wyboru tekstów rekomendowanych uczniom,
- dysponuje wiedzą na temat szkolnych i pozaszkolnych uwarunkowań odbioru tekstów kultury, w tym szczególnie tekstu literackiego,
- zna różnorodne strategie interpretacji i uwarunkowania uzasadniające skuteczność ich stosowania,
- jest świadomy, że literatura włącza ucznia w kulturę własną i zapoznaje z innymi kulturami.

Umiejętności

Student/ka potrafi:

- różnicować i modyfikować proces nauczania w zakresie czytania, pisania, mówienia i interpretacji w zależności od zdiagnozowanych potrzeb edukacyjnych uczniów,
- funkcjonalnie i celowo wdrażać działania innowacyjne i eksperymentatorskie służące rozwijaniu umiejętności czytania, pisania, mówienia i interpretacji,
- projektować i realizować działania motywujące do czytania lektury szkolnej i pozaszkolnej na wszystkich etapach edukacji,
- przygotować ucznia do świadomego i skutecznego komunikowania się w rzeczywistości szkolnej i pozaszkolnej,
- w sposób uzasadniony i celowy wykorzystywać elementy nauki o języku i nauki języka w przygotowaniu uczniów do roli odbiorcy twórcy tekstów,
- projektować i planować działania dydaktyczne służące kształtowaniu wieloaspektowych umiejętności interpretacji na podstawie właściwej diagnozy kompetencji.

Postawy

Student/ka:

- ma świadomość roli, jaką w pracy szkolnego polonisty odgrywa gotowość i umiejętność formułowania i modyfikowania własnej filozofii nauczania przedmiotu,
- jest świadomym uczestnikiem procesów kulturowych związanych z obszarem swojej dziedziny i kształtuje tę dyspozycję u uczniów,
- jest świadom konieczności uczenia się i doskonalenia własnego warsztatu nauczyciela polonisty z wykorzystaniem nowoczesnych środków i metod pozyskiwania, organizowania i przetwarzania informacji i materiałów,

- rozumie potrzebę kształtowania nawyku i umiejętności interpretacji rzeczywistości, w tym szczególnie tekstów kultury o różnej tożsamości semiotycznej,
- ma poczucie własnej odpowiedzialności za motywowanie do lektury szkolnej i pozaszkolnej oraz rozumie potrzebę różnicowania rekomendacji czytelniczych,
- ma świadomość roli modeli komunikacji szkolnej w kształtowaniu kultury dialogu i dyskursu publicznego,
- rozumie potrzebę ciągłego rozwijania własnych i uczniowskich kompetencji językowych.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. **Celowość procesu kształcenia.** Cele edukacji polonistycznej.
2. **Cele i efekty pojedynczej lekcji i cyklu lekcji.** Dowody osiągnięcia celu w edukacji polonistycznej.
3. **Autobiografia pisarska. Tekst (uczniowski) jako dzieło pisarskie.** Motywacyjny aspekt pozaklasowego/ pozalekcyjnego życia tekstów (uczniowskich). Świątowanie sukcesów.
4. **Notowanie. Notatnik krytycznego myślenia.**
5. **Narracje z tożsamość. Model twórczego pisania.** Znaczenie doświadczeń szkolnych dla rozwoju kompetencji związanych z pisaniem.
6. **Wprowadzenie do warsztatowego modelu lekcji.** Planowanie procesu nabywania umiejętności. Minilekcja.
7. **Kształcenie umiejętności wypowiedzi narracyjnej.** Doskonalenie tekstów uczniowskich. Warsztatowy model lekcji – konferencja. Redakcja tekstów uczniowskich. *Learning progressions* – linie rozwoju w projektowaniu kolejnych kroków w pracy z uczniem.
8. **Kształcenie umiejętności tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej.** Wprowadzanie pojęć: argument, teza, hipoteza w pracy z uczniem w szkole podstawowej. Wprowadzanie metody dyskusji w szkole podstawowej. Pisemna wypowiedź argumentacyjna. Rozprawka. Formy użytkowe – list oficjalny. Pisemna wypowiedź argumentacyjna/perswazyjna w szkole podstawowej i ponadpodstawowej. *Learning progressions* – linie rozwoju w projektowaniu kolejnych kroków w pracy z uczniem. Ocenianie kształtujące

oraz sumujące prac pisemnych oraz wypowiedzi ustnych.

9. **Kształtowanie kompetencji retorycznych.** Lekcja jako przestrzeń wymiany poglądów i dyskusji. Student-nauczyciel jako mówca. Debatowanie. Lekcja jako przestrzeń wymiany poglądów i dyskusji. Etyka wypowiedzi (manipulacja językowa).
10. **Motywowanie do czytania / diagnozowanie biegłości czytelniczej:** zeszyt czytelnika, proces czytania i jego składniki, narzędzia diagnostyczne, ewaluacja efektywności narzędzi, ewaluacja wyników diagnozy, planowanie i wdrażanie diagnozy.
11. **Czytanie proceduralne:** strategia czytania proceduralnego w odniesieniu do tekstów nieliterackich, dobór tekstów do pracy lekcyjnej, planowanie celów lekcyjnych związanych z odbiorem, najczęstsze trudności związane z planowaniem, ewaluacja planu nauczania.
12. **Funkcjonalne podejście do nauki o języku:** strategie funkcjonalnego podejścia do nauki o języku, planowanie pracy, dobór tekstów, metody diagnozy i oceny poziomu kompetencji uczniów. Świadomość językowa, kształtowanie świadomości językowej uczniów w odniesieniu do ich doświadczeń komunikacyjnych, style funkcjonalne polszczyzny, wzbogacanie słownictwa uczniów.
13. **Motywowanie do czytania / diagnozowanie biegłości czytelniczej:** zeszyt czytelnika, proces czytania i jego składniki, rozwój umiejętności czytelniczych, narzędzia diagnostyczne, ewaluacja efektywności narzędzi, ewaluacja wyników diagnozy, strategie motywujące do lektury, zadania związane z lekturą, planowanie działań związanych z omówieniem lektury.
14. **Czytanie proceduralne:** pogłębianie rozumienia strategii czytania proceduralnego, wykorzystanie różnych strategii wspierających kształcenie umiejętności odbiorczych uczniów, wspieranie samodzielności odbiorczej uczniów, teksty o różnej strukturze, planowanie zadań weryfikujących poziom rozwoju umiejętności.
15. **Fundamenty interpretacji w kontekście szkolnej edukacji humanistycznej** (rola etapów: głośnego czytania, wstępnego rozpoznania sensów utworu, identyfikacji fragmentów kluczowych, skojarzeń, kategoryzacji, formułowania hipotezy interpretacyjnej).
16. **Interpretacja jako odpowiedź na tekst kultury.** Mechanizm i granice interpretacji (nadinterpretacja) – co jest, a co nie jest interpretacją, nieuchronność interpretacji, perspektywa indywidualna i kontekst. Interpretacja jako proces i tekst.

17. Klasyka w szkole (poetycka i powieściowa) – jak interpretować (reinterpretować) kanoniczne dzieła literatury polskiej i obcej?

Tradycja interpretacyjna i nowe spojrzenia (np. możliwość i zasadność wykorzystania narzędzi filmoznawczych, kategorii feminizmu, postkolonializmu, a także strategii poststrukturalnych).

18. Interpretacja wizualnych, audialnych i audiowizualnych tekstów kultury (np. obraz, komiks, muzyka, film, wideoklip, reklama itp.). Kształtowanie umiejętności świadomego i twórczego obcowania z pozaliterackimi tekstami kultury, doskonalenie narzędzi odbioru, kompletowanie warsztatu analityczno-interpretacyjnego.

19. Ekologia edukacji literackiej i kulturowej. Budowanie ekosystemu czytającej klasy.

20. Współczesne strategie interpretacyjne w kontekście realiów i potrzeb szkolnej lektury tekstu literackiego (epickiego i poetyckiego) – hermeneutyka, intertekstualizm, dekonstrukcja, strategia *reader response*, etyka czytania, czytanie ekokrytyczne, różnicujące, uważne. Rola instrumentarium pojęciowego poetyki (także poetyki intersemiotycznej) w procesie interpretacji.

21. Sztuki plastyczne, audiowizualne (zwłaszcza film) jako kontekst kształcenia literacko-kulturowego. Tekst kultury jako intertekst / interpretant, praca z adaptacją filmową dzieła literackiego jako sposób interpretacji, integracyjny wymiar polonistyki szkolnej.

22. Jakość zadania edukacyjnego. Poziom taksonomiczny zadań na lekcji.

23. Proces nauczania w klasie zróżnicowanej.

24. Uczniowska refleksja o procesie uczenia się. Udzielanie informacji zwrotnej i ocenianie.

25. Modyfikacja programów nauczania.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

B.2.W5, B.2.U1, B.2.K1, C.W2, C.W3, C.W4, C.W5, C.W6, C.U1, C.U2, C.U3, C.U4, C.U6, C.K1, D.1/E.1.W2, D.1/E.1.W3, D.1/E.1.W4, D.1/E.1.W5, D.1/E.1.W6, D.1/E.1.W7, D.1/E.1.W8, D.1/E.1.W10, D.1/E.1.W11, D.1/E.1.W12, D.1/E.1.W13, D.1/E.1.W14, D.1/E.1.W15, D.1/E.1.U1, D.1/E.1.U3, D.1/E.1.U4, D.1/E.1.U5, D.1/E.1.U7, D.1/E.1.U8, D.1/E.1.U10, D.1/E.1.U11, D.1/E.1.K1, D.1/E.1.K2, D.1/E.1.K3, D.1/E.1.K4, D.1/E.1.K5, D.1/E.1.K6, D.1/E.1.K7, D.1/E.1.K8, D.1/E.1.K9,

[D=przygotowanie w zakresie dydaktycznym]

Bibliografia

- Bartmiński J.: Niebrzegowska-Bartmińska, S.: *Tekstologia*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2012.
- Biesta G. *The Beautiful Risk of Education*, New York and London 2014.
- Biesta G. *World-Centered Education: A View for the Present*, New York and London 2021.
- Black P. i inni (2006). *Jak oceniać, aby uczyć*. Warszawa: CEO.
- Bortnowski S. (2005). *Przewodnik po sztuce uczenia literatury*, Warszawa: Stentor.
- Dubisz, S. (red.): *Nauka o języku dla polonistów*. Książka i Wiedza: Warszawa 1994.
- Dyduchowa A.: *Metody kształcenia sprawności językowej uczniów : projekt systemu, model podręcznika*. Wydawnictwo Naukowe WSP: Kraków 1988.
- Eco U., Rorty R., Culler J., Brooke-Rose C.: *Interpretacja i nadinterpretacja*. Wydawnictwo Znak: Kraków 2008.
- Frey N., Fisher D. *Rigorous Reading. 5 Access Points for Comprehending Complex Texts*. CA: Corwin Literacy: Thousand Oaks 2013.
- Gąsowska L.: Polonistyczne (r)ewolucje w cyberprzestrzeni. [w:] *Polonistyka dziś – kształcenie dla jutra. Tom 2*. Wydawnictwo Universitas: Kraków 2014.
- Hattie J. (2015). *Widoczne uczenie się*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.
- Kola A. F., Szahaj A. (red.): *Filozofia i etyka interpretacji*. Wydawnictwo Universitas: Kraków 2007.
- Koziółek K., *Czas lektury*, Katowice 2017.
- Lehman C., Roberts, K., (2010), *Falling in Love with Close Reading*, NH: Heinemann Portsmouth 2010.
- Marzano R. (2012). *Sztuka i teoria skutecznego nauczania*. Warszawa: CEO.

- Moss C.M, Brookhart S.M. (2014). *Cele uczenia się. Jak pomóc uczniom zrozumieć każdą lekcję.* Warszawa: ORE.
- Perloff M.: *Differentials. Poetry, Poetics, Pedagogy.* The University of Alabama Press: Tuscaloosa 2004.
- Szahaj A.: *Zniewalająca moc kultury. Artykuły i szkice z filozofii kultury, poznania i polityki.* Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika: Toruń 2004.
- Tomlison C.A. (2014). *The differentiated classroom.* Alexandria, VA, USA: ASCD.
- Tomlinson C. A., Imbeau M. B. (1999). *Leading and Managing a Differentiated Classroom,* Alexandria: ASCD, 2010;
- Tomlinson C. A., McTighe J. (2006)., *Integrating and Differentiated Instruction. Understanding by Design: Connecting Content and Kids,* Alexandria: Pearson.
- Wasilewski J.: *Granice retoryki. O modelu nauczania retoryki w świecie zmedializowanym, [w:] Dydaktyka retoryki.* B. Sobczak B., i H.Zgólkowa H. Wydawnictwo Poznańskie: Poznań 2011
- Wiggins G., Mc Tighe J. (2006). *Understanding by Design.* New Jersey, Ohio, USA: Pearson.

1.3. DYDAKTYKA BIOLOGII I PRZYRODY

Semestr: I – III

Prowadzący: mgr Joanna Lilpop, dr Marcin M. Chrzanowski, mgr Jan Goldstein

Liczba godzin: 150h

Opis ogólny kursu

Dydaktyka biologii i przyrody jest kursem poświęconym planowaniu procesu dydaktycznego w uczeniu (się) biologii i przyrody oraz kształtowaniu warsztatu metodycznego.

Moduł poświęcony edukacyjnemu projektowaniu skupia się na planowaniu wszystkich elementów procesu dydaktycznego (począwszy od celów i zadań edukacyjnych, poprzez lekcję, działy, aż po sposoby weryfikacji nabytych kompetencji). Studenci, wykorzystując wiedzę dydaktyczną oraz bazując na doświadczeniach zdobywanych podczas praktyk będą dokonywali analizy materiałów edukacyjnych (m.in. treści zadań, konspektów lekcji, programów nauczania, testów diagnostycznych, sprawdzianów), a projektowane w ramach zajęć zadania i lekcje tworzone będą z myślą o klasach, z którymi studenci współpracują w szkołach praktyk.

Moduł dydaktyczny wprowadza do nauczycielskiego warsztatu pracy poszczególne metody i techniki pracy na lekcji biologii i przyrody (metody podające, aktywizujące, praktyczne i problemowe), sposoby ewaluacji (pomiar dydaktyczny, monitorowanie, kryteria i informacja zwrotna), aktywne metody nauczania (projektowanie i wykonanie eksperymentów oraz obserwacji przyrodniczych, techniki pracy w terenie, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej, wykorzystanie nowoczesnych środków dydaktycznych) oraz kształtuje umiejętności rozwiązywania problemów, krytycznego myślenia, świadomości i odpowiedzialności przyrodniczej oraz profilaktyki zdrowotnej.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka zna:

- zasady planowania procesu dydaktycznego (m.in. wyznaczania celów edukacyjnych, określania efektów, projektowania lekcji, oceniania);
- integrację wewnątrz- i międzyprzedmiotową; zagadnienia związane z programem nauczania – tworzenie i modyfikację, analizę, ocenę, dobór i zatwierdzanie; tworzenie rozkładu materiału;
- zasady monitorowania bieżącej i długoterminowej pracy uczniów;
- warsztat pracy nauczyciela; właściwe wykorzystanie czasu lekcji przez ucznia i nauczyciela;
- metodykę projektowania, tworzenia i wykorzystania narzędzi dydaktycznych kształtujących, mierzących i służących ocenianiu wiadomości i umiejętności uczniów – norm, procedur i dobrych praktyk.

Student/ka:

- zna i rozumie miejsce przedmiotów biologia i przyroda w ramowych planach nauczania na poszczególnych etapach edukacyjnych;
- posiada wiedzę z zakresu dydaktyki i szczegółowej metodyki, popartą doświadczeniem w jej praktycznym wykorzystaniu, w tym metody aktywizujące i metodę projektów, proces uczenia się przez działanie, odkrywanie/dociekanie naukowe oraz pracę badawczą i obserwacyjną ucznia, a także zasady doboru metod nauczania typowych dla przedmiotu, także z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej;
- zna i rozumie zasady interakcji ucznia i nauczyciela w toku lekcji oraz moderowania interakcji między uczniami;
- zna i rozumie rolę nauczyciela jako popularyzatora wiedzy;
- ma wiedzę dotyczącą etyki zawodu nauczyciela.

Umiejętności

Student/ka:

- formułuje adekwatne cele kształcenia, w szczególności zgodne z wymaganiami ogólnymi podstawy programowej oraz z kompetencjami kluczowymi;
- posiada umiejętności i kompetencje niezbędne do kompleksowej realizacji dydaktycznych i wychowawczych zadań szkoły, w tym do samodzielnego przygotowania i dostosowania programu nauczania do potrzeb i możliwości uczniów, oraz analizy rozkładu materiału;
- planuje, przeprowadza i ocenia zajęcia edukacyjne przygotowane zgodnie z zasadami sztuki nauczania;
- obserwuje procesy edukacyjne, poddaje refleksji i wykorzystuje wyniki własnych obserwacji do analizy ról i czynności pedagogicznych;
- monitoruje i ocenia przebieg procesu uczenia się/nauczania, udziela uczniom na bieżąco informacji zwrotnej i podejmuje decyzje dotyczące modyfikacji i planowania z wykorzystaniem wyników bieżącej diagnozy;
- potrafi pracować ze zróżnicowaną klasą i uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dostosowuje swoje działania do potrzeb uczniów;
- posiada umiejętność uczenia się i doskonalenia własnego warsztatu pracy z wykorzystaniem nowoczesnych środków i metod pozyskiwania, organizowania i przetwarzania informacji i materiałów;
- dobiera i wykorzystuje dostępne, a także tworzy nowe materiały, środki i metody pracy w celu projektowania i efektywnego realizowania działań dydaktycznych oraz wykorzystuje nowoczesne technologie i metody aktywizujące;
- analizuje własne działania pedagogiczne i wskazuje obszary wymagające modyfikacji oraz samorozwoju, eksperymentuje i wdraża działania innowacyjne, planuje własny rozwój zawodowy;
- dostosowuje sposób komunikacji do poziomu rozwojowego uczniów;
- krytycznie analizuje i selekcjonuje informacje biologiczne i przyrodnicze, w tym ze źródeł elektronicznych i mediów.

Postawy

Student/ka jest gotów/gotowa:

- świadomie i odpowiedzialnie podchodzić do planowania procesu dydaktycznego;
- do współpracy z osobami tworzącymi środowisko edukacyjne ucznia - uczniami, rodzicami i innymi nauczycielami, tworząc klimat sprzyjający procesom nauczania–uczenia się;
- współdziałać i pracować w grupie, przyjmując w niej różne role;
- do właściwego motywowania uczniów oraz prowadzenia zindywidualizowanych działań pedagogicznych w stosunku do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- świadomie oceniać swoją wiedzę i umiejętności, aktualizować wiedzę przedmiotową; rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego;
- do refleksji na tematy etyczne i przestrzegania zasad etyki zawodowej, wykazuje cechy refleksyjnego praktyka;
- przyjmować postawę popularyzatora wiedzy, rozumiejąc jego rolę w społeczeństwie, w zakresie działalności opartej na wiedzy i umiejętnościach z zakresu biologii i przyrody;
- korzystać z obiektywnych źródeł informacji naukowej oraz posługiwać się zasadami krytycznego wnioskowania przy rozstrzygnięciu praktycznych problemów.

Treści kształcenia realizowane podczas kursu

Moduł I. Projektowanie.

1. Źródła celów edukacyjnych.
2. Koncepcja odwróconego planowania (Understanding by Design).
3. Struktury lekcji.
4. Analiza lekcji - cele i efekty i kryteria sukcesu.

5. Poziom taksonomiczny zadań na lekcji.
6. Czasowniki operacyjne w biologii.
7. Koncepcja klasy zróżnicowanej i metody pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
8. Projektowanie zadań dydaktycznych, analiza uczniowskich rozwiązań i błędów.
9. Błędne przekonania uczniów.
10. Diagnoza i monitorowanie postępów uczniów
11. Kryterialne ocenianie.
12. Motywowanie, wykorzystanie ciekawości i rozumowania dziecka
13. Edukacja przedmiotów przyrodniczych w oparciu o dociekanie naukowe.
14. Rola i funkcjonowanie egzaminów zewnętrznych.
15. Wyniki uczniów w badaniach edukacyjnych i na egzaminach.
16. Planowanie długoterminowe: rozkład materiału i planowanie działu.
17. Koncepcje programów nauczania.
18. Rozwój i doskonalenie zawodowe w pierwszych latach pracy.

Moduł II. Dydaktyka przedmiotu.

1. Warsztat pracy służący edukacji przyrodniczej.
2. Obudowa dydaktyczna, pomoce i środki edukacji biologicznej - analiza i weryfikacja.
3. Metody dydaktyczne służące rozwijaniu rozumowania naukowego.
4. Metody dydaktyczne służące rozwijaniu umiejętności obserwacji przyrodniczej i uważności.
5. Metody dydaktyczne rozwijające umiejętności pracy z materiałami źródłowymi i analizę.
6. Metody dydaktyczne służące efektywnemu zapamiętywaniu, przetwarzaniu i syntezie informacji biologicznych.

7. Metody dydaktyczne wykorzystujące technologię informacyjno-komunikacyjną.
8. Pomiar dydaktyczny.
9. Rozumowanie i zastosowanie wiedzy biologicznej do rozwiązywania problemów biologicznych.
10. Metody dydaktyczne w zajęciach terenowych, rozwijanie postawy szacunku wobec przyrody i środowiska.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

A3.W1. – A3.W13.; A3.U1. – A3.U3.; A3.K1. – A3.K2.;

C.W3.; C.W4; C.W5; C.W6; C.U3.; C.U4.; C.U5.; C.U6; C.K1.;

D1/E1.W1. – D1/E1.W15.;

D1/E1.U1. – D1/E1.U11.;

D1/E1.K1. - D1/E1.K9.;

Literatura

Jakubowski, M., Pokropek, A., (2009) *Badając egzaminy – podejście ilościowe w badaniach edukacyjnych*, Warszawa: Centralna Komisja Egzaminacyjna,

Lilpop, J., Zachwatowicz, M., Banasiak, Ł., Chrzanowski, M.M., Bębas, P. (2017) *Jak przygotować pracę badawczą na Olimpiadę Biologiczną? Poradnik*, Edukacja Biologiczna I Środowiskowa 2(2017) 79-102,

Moss, C.M., Brookhart, S. M., (2014) *Cele uczenia się. Jak pomóc uczniom zrozumieć każdą lekcję.*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej,

Ostrowska, B., Spalik, K., (red) (2013) *Uczymy myślenia – zadania na lekcje przedmiotów przyrodniczych*, Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych,

Ostrowska B., Spalik K. (red), (2010) *Umiejętności złożone w nauczaniu historii i przedmiotów przyrodniczych – pomiar, zadania testowe z komentarzami*, Warszawa: Instytut Filozofii i Socjologii PAN,

Piątek, T., (2015) *Doświadczenie (nie) oswojone – stosowanie metody badawczej na lekcjach przyrody. Raport z badania ilościowo-jakościowego*, Warszawa: Centrum Nauki Kopernik,

Rocard M. et al, (2007) *Education Education NOW: renewed pedagogy for the future of Europe*, European Commission, Brussels,

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej (...), Dz.U. 2017 poz. 356,

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, Dz.U. 2018 poz. 467,

Spalik, K., Markowska, A., Lechowicz, M., Grajkowski, W., Chrzanowski, M.M., Borgensztajn, J., Ostrowska, B., Musialik, M. (2014) *Błędne przekonania w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych*, Edukacja Biologiczna i Środowiskowa 4(2014) 56-66,

Stawiński, W. (red.), (2006) *Dydaktyka biologii i ochrony środowiska.*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN,

Sterna, D., (2014) *Uczę (się) w szkole*, Warszawa: Centrum edukacji Obywatelskiej,

Wiggins, G. P., & McTighe, J. (2005) *Understanding by design* (2nd ed.). Pearson.

Literatura uzupełniająca:

Brudnik, E., Moszyńska, A., Owczarska, B., (2010) *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie – przewodnik po metodach aktywizujących*, Wydawnictwo Jedność,

Chrzanowski, M.M., Grajkowski, W., Żuchowski, S., Spalik, K., Ostrowska, B., (2018) *Vernacular Misconceptions in Teaching Science – Types and Causes*, Journal of Turkish Science Education 15(4),

Chrzanowski, M. M., Siporska A. (red), (2017) *Didactics Of Science In International Curricula – Skrypt do zajęć dla studentów Wydziałów Biologii i Chemii Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa: Script S.C.,
Kupisiewicz Cz., (2012) *Dydaktyka ogólna*, Impuls,
Petty, G., (2010) *Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki i techniki*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne,
Sterna, D., (2016) *Uczę się Uczyć – oceniania kształtujące w praktyce*, Warszawa: Centrum edukacji Obywatelskiej.

1.4. DYDAKTYKA EDUKACJI HISTORYCZNEJ I OBYWATELSKIEJ

Semestr: I, II, III

Prowadzący: dr Jakub Lorenc i mgr Aleksander Pawlicki

Liczba godzin: 240 h

Opis ogólny kursu

Waga edukacji historycznej i obywatelskiej (EHO) w szkole jest bezdyskusyjna. Holenderscy dydaktycy powiadają, że gra idzie w tym wypadku – bagatela! - o ukształtowanie osobowości, stanie się obywatelem oraz zrozumienie losu i natury człowieka¹. Kontrowersje budzi natomiast to, co powinno składać się na dobrą edukację historyczną i obywatelską. Wyzwanie stojące przed nauczycielem i nauczycielką to pozostać uczciwym wobec siebie profesjonalistą / profesjonalistką, mądrze odpowiedzieć na oczekiwania wspólnoty politycznej i rozumieć meandry zbiorowej pamięci². Dydaktyka EHO przygotowuje zatem osoby, które zaciągają się na statek odbywający regularne rejsy między Scyllą a Charybdą. Przy czym rzetelnie przygotowani nauczyciele i nauczycielki nie tyle sprytnie unikają niebezpieczeństw, co rozumieją je i podejmują trud radzenia sobie z nimi. Zasadniczym celem dydaktyki EHO nie może być zatem ostateczne rozstrzygnięcie o tym, czym jest, a czym nie jest dobra edukacja tego rodzaju, lecz raczej przygotowanie osób, które

¹ D. Van Straaten , A. Wilschutb i R. Oostdam, *Making history relevant to students by connecting past, present and future: a framework for research*, “Journal of Curriculum Studies”, vol. 48, nr 4, 2016, s. 479.

² Autorzy francuscy charakteryzują ten problem następująco: „L’histoire enseignée apparaît ainsi comme un mixte articulant représentations sociales, savoirs privés et connaissances validées.” N. Lautier et N. Allieu-Mary, *La didactique de l’histoire*, “Revue française de pédagogie”, nr 162 (2008), s. 95.

wytrwale będą podejmować w tej kwestii przemyślane i głęboko angażujące decyzje, zgodnie z tym, co w 1934 roku pisał francuski filozof. W cieniu narastającego nazizmu Emanuel Levinas zanotował, że „...tym, co charakteryzuje strukturę myślenia i prawdy w świecie zachodnim jest dystans dzielący początkowo człowieka i świat idei, pośród których wybierze on swoją prawdę. Człowiek jest wolny i samotny wobec tego świata. (...) A kiedy już dystans zostanie przekroczony, a prawda uchwycona, człowiek zachowuje jednak swoją wolność. Może powrócić do siebie i ponownie dokonać wyboru. W afirmacji lęgnie się już przyszła negacja. Owa wolność stanowi o całej godności myślenia, lecz skrywa również niebezpieczeństwo. W odstęp dzielący człowieka od idei wślizguje się kłamstwo. Myślenie staje się grą. Człowiek znajduje upodobanie w swojej wolności i nie zdaje się ostatecznie na żadną prawdę. Przeobraża możliwość wątpienia w brak przekonań. Niewiązanie się z jakąkolwiek prawdą pociąga za sobą niechęć do osobistego angażowania się w tworzenie wartości duchowych. (...) Cywilizacja zostaje opanowana przez to wszystko, co nieautentyczne, przez środki zastępcze w służbie interesów i mody.”³ Zachować dystans wobec świata idei bez przekształcania myślenia w grę i bez rezygnacji z przekonań to zadanie na wspólną podróż, którą odbywają nauczyciele i nauczycielki oraz uczniowie i uczennice podczas lekcji historii i wiedzy o społeczeństwie. Dość, jeśli nasza dydaktyka udźwignie to właśnie zadanie.

Kurs jest zintegrowaną dydaktyką historii i nauk społecznych – służy zatem przygotowaniu do pracy w szkole (i poza nią) nauczycieli i nauczycielek historii, historii i terażniejszości i wiedzy o społeczeństwie. Zawartość kursu ułożono w czterech, spleatających się ze sobą wątkach, a są to:

- (1) programowanie i planowanie (kursu, działu, lekcji, zadania),
- (2) metody i techniki uczenia się i nauczania,
- (3) kluczowe tematy i kompetencje edukacji historycznej i obywatelskiej,

³ E. Levinas, *Kilka myśli o filozofii hitlerizmu*, tłum. Jacek Migasiński, „Literatura na świecie”, nr 1-2/2004, s. 11.

(4) ocenianie i monitorowanie postępów w uczeniu się.

Owo splecenie oznacza, że niemal każde zajęcia zawierają elementy każdego z wątków, przy czym wątkiem porządkującym (co nie oznacza, że najważniejszym) jest pierwszy z wymienionych. Studenci i studentki zarówno dla szkoły podstawowej, jak i dla szkoły średniej przechodzą cykl planowania zajęć. Podejmują więc refleksję nad treściami odpowiednich podstaw programowych, konstruowaniem działów oraz tworzeniem lekcji i zadań lekcyjnych. Dwukrotnie podejmują refleksję nad rozwojem kompetencji specyficznych dla EHO lub kompetencji niespecyficznych, lecz rozwijanych podczas zajęć EHO. Analiza tych kompetencji uwzględnia w szczególności wiek rozwojowy dziecka, tak aby wyraźnie zróżnicować pracę z dziećmi w klasach 4 i 5, z dziećmi starszymi oraz z młodzieżą.

Kompetencje EHO na potrzeby niniejszego kursu ułożono w cztery grupy, z których każda zawiera cztery elementy. Wydzielone grupy korespondują z czterema wyzwaniami rozwojowymi sygnalizowanymi przez prof. Annę Brzezińską dla dzieci w wieku szkolnym (budowa zaufania do siebie i innych [niżej jako A], rozwój ciekawości [B], doskonalenia krytycznego myślenia [C] oraz chęć i gotowość współpracy [D]).⁴ Proponowana lista jest autorską propozycją, znacząco poszerzającą to, co uwzględniają podstawy programowe historii i wiedzy o społeczeństwie, a także – w polemice z twórcami zmian programowych z roku 2018 – istotnie przesuwającą akcenty, w zgodzie z tym, co dyskutuje się w światowej dydaktyce. W szczególności uwzględniono koncepcje wytworzone w Niemczech (Hamburg), Stanach Zjednoczonych (Stanford) i Kanadzie (Toronto i Vancouver) oraz dorobek polskiej dydaktyki historii i nauk społecznych. Oznacza to nacisk kładziony na rozwój umiejętności (przy radykalnym zwrocie ku faktografii obserwowanym w aktualnym

⁴ Cyt. za E.Bacia (red). „Kształtowanie kompetencji społecznych i obywatelskich przez organizacje pozarządowe w Polsce”, Warszawa 2015, s.16.

curriculum polskim), w szczególności zaś doskonalenie kompetencji intelektualnych i społecznych oraz kształtowanie charakteru (przy koncentracji na budzeniu tożsamości narodowej i sentymalnie-symbolicznego patriotyzmu w aktualnym curriculum polskim)⁵.

Przyjęta lista wygląda następująco:

⁵ „W dotychczasowej podstawie programowej (...) [b]ardziej przywiązywano wagę do chronologii historycznej, analizy i interpretacji historycznej oraz tworzenia narracji. (...) W nowej podstawie programowej istotą zmian w nauczaniu historii jest położenie nacisku na aspekt wychowawczy, patriotyczny, emocjonalny, który wpłynie na budowanie świadomości narodowej i tożsamości historycznej.” – opisuje ten zwrot pomysłodawca najnowszej podstawy programowej, prof. Włodzimierz Suleja (*Komentarz do podstawy programowej z przedmiotu historia na II etapie edukacyjnym*, w: „Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła podstawowa. Historia”, b.m., b.d., s.26). Wierze Sulei, że taka zmiana będzie „rozвивać obywatelską świadomość, budować postawy szacunku i odpowiedzialności za własne państwo” (tamże, s.23) całkowicie przeczą niestety badania naukowe (por. np. K. Skarżyńska *Rodzaje patriotyzmu. Czy i jak osobiste doświadczenia oraz wychowanie różnicują postawy narodowe?*, w: M.Dudzikowa, M.Czerepaniak-Walczak (red.), „Wychowanie. Pojęcia. Procesy. Konteksty”, t.4, Gdańsk 2008, s.55-72).

RADZENIE SOBIE Z ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ ZA SIEBIE I INNYCH [A]

krytyczne konstruowanie tożsamości osobistej i społecznej
 odpowiedzialność społeczna i angażowanie się
 empatia i przełączanie perspektyw
 odwaga cywilna

RADZENIE SOBIE Z DOŚWIADCZENIEM HISTORYCZNYM [B]

uznanie *conditio humana* - świadomość niedostatków i płonności ludzkich wysiłków
 świadomość użytkownika / użytkowniczki historii - *modi memorandi*
 dowodzenie naukowe i ciekawość poznawcza
 rozumowanie historyczne

RADZENIE SOBIE Z INFORMACJĄ [C]

biegłość w używaniu mediów (tworzenie, przetwarzanie, wykorzystywanie)
 myślenie krytyczne i refleksja nad myśleniem
 analiza i interpretacja danych (informacji)
 argumentowanie i dyskusja

RADZENIE SOBIE W SPOŁECZEŃSTWIE [D]

analiza i rozwiązywanie problemów oraz podejmowanie decyzji w sytuacjach problemowych
 umiejętności wykonawcze i praca projektowa
 współpraca w grupie i przywództwo
 wytwarzanie i wdrażanie innowacji

Źródła zdjęć: twitter.com (*Fotograf i Stockholm*); xiaojuntuku.com; digitalcamerapolska.pl (*Chris Nidenthal*); polskieradio.pl (PAP/CAF)

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student / studentka:

- zna niezbędne pojęcia dydaktyki ogólnej,
- wyjaśnia pojęcia właściwe dydaktyce historii i nauk społecznych takie jak: fakt / wydarzenie, źródło, krytyka źródła, mapa historyczna, mit historiograficzny, mit fundamentalny, *res gestae* i *historia rerum gestarum*, rozumowanie historyczne, myślenie chronologiczne, epoka, kompetencje obywatelskie, edukacja obywatelska, edukacja konstytucyjna, demokracja szkolna, historia drugiego stopnia, polityka historyczna, kultura pamięci, miejsca pamięci / węzły pamięci, historii mówiona, historia ratownicza, uczenie się poprzez pracę na rzecz społeczności (*service learning*),
 - rozumie zapisy podstaw programowych historii, historii i teraźniejszości i wiedzy o społeczeństwie oraz specyfikę podstaw programowych jako standardów egzaminacyjnych,
 - rozumie koncepcję Zaplanowanego Budowania Rozumienia (ZaBuR, *Understanding by Design*),
 - wyjaśnia zasady Projektowania Otwartego Środowiska Uczenia się (POŚU, *Universal Design of Learning*),
 - różnicuje techniki i metody nauczania z uwagi na cel ich zastosowania,
 - jest świadoma konkurencyjnych koncepcji metodologicznych w ramach historiografii i ograniczeń poznania historycznego.

Umiejętności

Student / studentka:

- dyskutuje funkcje edukacji historycznej i obywatelskiej w szkole,

- promuje edukację obywatelską jako zadanie dla szkoły, a nie dla przedmiotu nauczania,
- dokonuje transpozycji dydaktycznej,
- metodycznie rozwija u uczniów i uczennic kompetencje powiązane z EHO,
- krytycznie analizuje i wykorzystuje podstawy programowe oraz programy nauczania i podręczniki w nauczaniu skoncentrowanym na potrzebach uczniów i uczennic,
- projektuje dział i planuje lekcję,
- tworzy zadania edukacyjne o różnych funkcjach,
- wspiera uczniów i uczennice w ich pracy projektowej, w tym w projektach typu *service learning*,
- przewiduje możliwe błędne mniemania u uczniów i uczennic oraz korzysta z błędów uczniowskich w procesie nauczania,
- korzysta ze zróżnicowanych i adekwatnych technik i metod nauczania / uczenia się,
- korzysta ze zróżnicowanych i adekwatnych źródeł historycznych podczas lekcji,
- umiejętnie wspiera samodzielne uczenie się uczniów i uczennic,
- analizuje rozumowania uczniów i uczennic, w tym rozumowania historyczne i wspiera ich doskonalenie,
- monitoruje pracę klasy i poszczególnych uczniów i uczennic,
- umiejętnie ocenia formułując rzetelną i wspierającą informację zwrotną,
- różnicuje proces dydaktyczny z uwagi na indywidualne potrzeby uczniów i uczennic, dokonuje furkacji programowej,
- mediuje w sporze światopoglądowym w klasie / facylituje dyskusję dot. idei,
- korzysta z technologii i mediów elektronicznych dla tworzenia środowiska wspierającego realizację celów dydaktycznych i wychowawczych,
- analizuje arkusze egzaminacyjne i wyniki egzaminów zewnętrznych,

- modeluje swoim zachowaniem rozwijane przez uczniów i uczennice kompetencje EHO.

Postawy

Student / studentka:

- kompetencje EHO traktuje jako zadanie rozwojowe nie tylko dla uczniów i uczennic, ale także dla siebie,
- rozwija samoświadomość w zakresie swoich uprzedzeń, przekonań, zachowań, zwłaszcza w sytuacjach trudnych,
- wspiera działania na rzecz integracji międzyprzedmiotowej,
- jest gotowa do angażowania się w rozwój demokracji wewnątrzszkolnej, w szczególności wzmacniając partycypację uczniowską,
 - zachowuje bezstronność w granicach określonych porządkiem konstytucyjnym,
 - jest gotowa angażować się społecznie w środowisku lokalnym lub szerszym,
 - swoje działania edukacyjne traktuje jako przedmiot badania i refleksji skierowanej na doskonalenie.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

(1) W zakresie programowania i planowania (kursu, działu, lekcji, zadania):

- metodologia Zaplanowanego Budowania Rozumienia (*Understanding by Design*),
- struktura podstawy programowej i programu nauczania, jej konsekwencje i możliwe zmiany,
- monitorowanie poziomu zbieżności programów: zamierzonego, realizowanego, ocenianego, przyswojonego,
- formułowanie celów uczenia się / nauczania,

- taksonomie celów kształcenia (Bloom, Niemierko, SOLO) i koncepcja poziomów głębokości wiedzy Webba,
- tworzenie rubryk do oceny umiejętności,
- tworzenie kryteriów oceny,
- zadanie edukacyjne w jego zróżnicowanych funkcjach (diagnoza, monitorowanie i ocena, nauczanie i uczenie się),
- dostosowanie zadań do specyficznych i specjalnych potrzeb edukacyjnych,
- funkcja programu nauczania,
- metodologia Projektowania Otwartego Środowiska Ucznia się (*Universal Design of Learning*).

(2) W zakresie metod i technik uczenia się i nauczania:

- analiza źródeł w EHO z uwzględnieniem ich zróżnicowania i specyfiki,
- metody i techniki stawiania pytań,
- metody i techniki doboru i wywoływania źródeł, w tym korzystanie z historii mówionej,
- metody i techniki bazujące na dyskusji i debacie,
- metody i techniki związane z deliberacją i podejmowaniem decyzji,
- metody i technik służące rozwiązywaniu problemów,
- metody i techniki służące rozwijaniu argumentacji w mowie i piśmie,
- metody i techniki gromadzenia informacji (notowanie),
- metody i techniki odwołujące się do symulacji,
- grywalizacja w nauczaniu i uczeniu się,
- metody i techniki skoncentrowane na rozwoju kompetencji emocjonalnych, społecznych i komunikacyjnych (KEKS),

- metody i techniki oparte na wykorzystaniu aplikacji i programów komputerowych,
- sposoby integracji rozwijanych kompetencji EHO z poznanymi technikami i metodami uczenia się i nauczania,
- wspieranie samodzielnego uczenia się uczniów,
- praca projektowa, w tym projekty *service learning*,
- wspieranie działań samorządu uczniowskiego.

(3) W zakresie kluczowych tematów i kompetencji edukacji historycznej i obywatelskiej:

- osobiste nauczycielskie narracje historyczne i społeczne oraz stosowane w nich schematy wyjaśniające,
- różne koncepcje zadań EHO w procesie kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży,
- „program zero” EHO w Polsce,
- zróżnicowane rozumienia myślenia historycznego / rozumowania historycznego / świadomości historycznej,
- składowe umiejętności oraz wiedza i nastawienia w 16 kompetencjach EHO,
- tradycje i perspektywy demokracji szkolnej i sprawiedliwości naprawczej w polskiej szkole i pedagogice,
- dekonstrukcja historii definiowanej jako „historia państwa i narodu”,
- wybrane wątki antropologii i socjologii historycznej,
- semantyka historyczna,
- perspektywa *gender* w badaniach historycznych i dydaktyce,
- miejsca pamięci / węzły pamięci w historii Polski,
- mity historiograficzne i ich wytwarzanie,
- struktura teorii spiskowych,

- mikrohistorie,
- konsekwencje zwrotów lingwistycznego i posthumanistycznego dla dydaktyki EHO,
- edukacja międzykulturowa i włączanie historii powszechnej, w tym pozaeuropejskiej,
- przegląd tematów i pojęć z pogranicza EHO i innych przedmiotów szkolnych.

(4) W zakresie oceniania i monitorowania postępów w uczeniu się / nauczaniu:

- dylematy oceniania szkolnego – sprzeczności w funkcjach oceniania szkolnego,
- koncepcja dowodów uczenia się,
- monitorowanie, ocenianie orientujące, ocenianie sumujące jako elementy oceniania wspierającego uczenie się (oceniania kształtującego),
- praca nad samooceną i oceną koleżeńską uczniów i uczennic,
- informacja zwrotna: rola, struktura, warunki efektywności,
- dostosowanie form oceniania do specyficznych i specjalnych potrzeb uczniowskich,
- system egzaminów zewnętrznych: struktura, wymagania, „efekt zwrotny”.

Warunki zaliczenia kursu

Kurs zalicza się zgodnie z zasadami ogólnymi Szkoły Edukacji, w szczególności z uwzględnieniem właściwej frekwencji.

Student(ka) wykonuje zadania zaliczeniowe polegające na zaplanowaniu lekcji (I semestr), przeprowadzeniu *etiud dydaktycznych* (II i III semestr), *zaplanowaniu* działu/projektu (III semestr). Warunkiem zaliczenia zajęć jest hospitacja lekcji prowadzonej przez studenta przez jednego z prowadzących kurs EHO. W II semestrze wystarczy samo odbycie hospitacji, w III dodatkowo musi ono wiązać się z osiągnięciem pozytywnej oceny.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

A3.W1.; A3.W3.; A3.U1.; A3.U2.; A3.U3.; A3.K1.; A3.K2.;

B.2.W5.; B.2.U1.; B.2.U3.; B.2.U4.; B.2.U6.;

C.W1.; C.W2.; C.W3.; C.W4.; C.W5.; C.W6.; C.W7.; C.U1.; C.U3.; C.U4.; C.U6.; C.K1.;

D.1/E.1.W1.; D.1/E.1.W2.; D.1/E.1.W3.; D.1/E.1.W4.; D.1/E.1.W5.; D.1/E.1.W6.; D.1/E.1.W7.; D.1/E.1.W8.; D.1/E.1.W9.;

D.1/E.1.W10.; D.1/E.1.W11.; D.1/E.1.W13.; D.1/E.1.W14.; D.1/E.1.W15.; D.1/E.1.U1.; D.1/E.1.U2.; D.1/E.1.U3.; D.1/E.1.U4.;

D.1/E.1.U7.; D.1/E.1.U8.; D.1/E.1.U9.; D.1/E.1.U10.; D.1/E.1.U11.; D.1/E.1.K1.; D.1/E.1.K2.; D.1/E.1.K3.; D.1/E.1.K4.; D.1/E.1.K5.;

D.1/E.1.K6.; D.1/E.1.K7.; D.1/E.1.K8.; D.1/E.1.K9..

Bibliografia:

Bacia E., (2015). *Kształtowanie kompetencji społecznych i obywatelskich przez organizacje pozarządowe w Polsce*. Warszawa: IBE.

Bieniek M. (2007). *Dydaktyka historii. Wybrane zagadnienia*. Olsztyn: Wydawnictwo WUWM.

Choraży E., Konieczka-Śliwińska D., Roszak S. (2008), *Edukacja historyczna w szkole. Teoria i praktyka*, Warszawa

Kahneman D. (2012), *Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym*, Poznań

Lorenc J., Mrozowski K., Żółtak M., *Grudniewska M. (2015). Umiejętności historyczne absolwentów gimnazjum (2013-14)*. Warszawa: IBE.

Nisbett R.E. (2015). *Geografia myślenia. Dlaczego ludzie Wschodu i Zachodu myślą inaczej?* Sopot: Smak Słowa

Hendrykowski M. (2000). *Film jako źródło historyczne*. Poznań: Ars Nova

- Holokaust. Lekcja historii. Zagłada Żydów w edukacji szkolnej* (2004), (red.) J.Chrobaczyński, P.Trojański, Kraków: Wydawnictwo Naukowe UP w Krakowie
- Konieczka-Śliwińska D. (2001), *Retoryka we współczesnych szkolnych podręcznikach historii*, Poznań: Instytut Historii UAM
- Korzeniowski J., Machalek M. (2011), *Edukacja obywatelska w szkole. Teoria i praktyka*, Warszawa: PWN
- Kula M. (2004), *Krótki raport o użytkowaniu historii*, Warszawa: PWN
- Maresz T. (2004), *Wpływ tekstów źródłowych na rozwój myślenie historycznego uczniów – teoria a praktyka*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego
- Mizgalski J. (2003), *Mapa historyczna w dydaktyce integracji wiedzy i umiejętności uczniów*, Częstochowa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej
- Ornstein A.C., Hunkins F.P., *Program szkolny. Założenia, zasady, problematyka.*, Warszawa: WSiP
- Petty G. (2018), *Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców*, Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne
- Szkolne gry z historią. Czytanki o edukacji, t. IV* (2017). (red.) D. Obidniak, A. Dzierzgowska. Warszawa: Związek Nauczycielstwa Polskiego.
- Topolski J. (1996), *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Warszawa: Rytm
- Toruńskie Spotkania Dydaktyczne* (2004-2015), tomy 1-12, Toruń: SOP Oświatowiec
- Wychowanie obywatelskie. Studium teoretyczne, porównawcze i empiryczne* (1998), (red.) Z.Melosik i K.Przyszczykowski, Poznań-Toruń: Edytor

2. KLIMAT UCZENIA

Semestr: II - III

Prowadzący: mgr Aurelia Cyboroń, dr Iwona Kołodziejek, mgr Grażyna Sekulska

Liczba godzin: 92h

Opis ogólny kursu

Kurs służy osiągnięciu przez studentów pogłębionej świadomości tego, czym jest rola wychowawcza nauczyciel/ki i jakie dylematy i wybory się z nią wiążą, oraz zdobyciu przez nich praktycznych umiejętności, które pozwolą im wychowywać zarówno implicite (czyli w toku „zwykłego” nauczania) jak i explicite (a zatem poprzez świadome konstruowanie sytuacji wychowawczych, realizowanych samodzielnie lub we współpracy z innymi nauczycielami, rodzicami i specjalistami spoza szkoły.) W trakcie zajęć studenci/ki nauczą się, czym są dobre relacje z uczniami i jak je budować? Jak motywować do nauki? Jak wspierać uczniów w rozwijaniu społecznych postaw i jak korygować niepożądane zachowania? W jaki sposób pomagać uczniom rozwiązywać konflikty? Jak przeciwdziałać przemocy i jak reagować, gdy ma miejsce? Podstawą nabywanych umiejętności będzie wiedza psychologiczna, socjologiczna, pedagogiczna i dydaktyczna, a nauczane techniki, metody i strategie wychowawczej pracy opierać się będą na najnowszych badaniach, w tym badaniach edukacyjnych.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- zna podstawowe pojęcia dotyczące funkcjonowania klasy jako grupy (struktura klasy, role grupowe, normy);
- rozumie, że klasa ma cechy grupy formalnej i nieformalnej;

- rozumie rolę nauczyciela w grupie;
- rozumie wpływ klasowych rytuałów na tworzenie wspólnoty, budowanie poczucia bezpieczeństwa i organizowanie pracy;
- tworzy swój własny inwentarz rytuałów;
- rozumie potrzebę wprowadzania kontraktu;
- wie, jak wykorzystać kontrakt do zmiany zachowań uczniów;
- zna zasady wyciągania konsekwencji w sytuacjach nieprzestrzegania kontraktu;
- rozumie potrzebę małych interwencji w klasie;
- rozumie, że dobór interwencji wpłynie na jego relacje z uczniami;
- rozumie, że sposób interweniowania wpłynie na jego relacje z uczniami;
- rozumie swoją profesjonalną rolę w podejmowaniu działań wychowawczych;
- wie, że rozumienie zachowań uczniów nie zawsze jest równoznaczne z ich (tych zachowań) akceptacją;
- zna mechanizmy trudnych zachowań uczniów (na przykład wynikających z zaburzeń);
- rozumie mechanizm “pułapki kar”;
- rozumie, że każda klasa jest klasą zróżnicowaną;
- rozumie, że różnorodność jest wartością;
- wie, do jakich działań jest zobligowana szkoła w odniesieniu do ucznia z tak zwanymi specjalnymi potrzebami (IPET itd);
- rozumie specyfikę pracy wychowawczej z uczniami z SPE;
- rozumie swoją profesjonalną w podejmowaniu działań wychowawczych;
- rozumie, jak klimat klasy wpływa na proces uczenia się;
- wie, co to jest sprawiedliwość naprawcza; czemu i komu służy;

- rozumie, jakie wartości stoją za koncepcją sprawiedliwości naprawczej;
- zna przepisy związane z ocenianiem zachowania;
- rozumie związek między oceną zachowania a programem wychowawczym;
- rozumie swój wpływ na postawy uczniów;
- rozumie funkcję godziny wychowawczej;
- rozumie rolę nauczyciela/wychowawcy w wspieraniu uczniów osiągnięciu harmonijnego rozwoju;
- zna różne style zarządzania klasą;
- rozumie, że styl zarządzania klasą zależy od zasobów wychowawcy (jego wiedzy, postaw i umiejętności);

Umiejętności

Student/ka:

- potrafi obserwować klasę;
- umie analizować rytuały zaobserwowane w szkole praktyk;
- wprowadza wybrany rytuał w czasie prowadzonych przez siebie lekcji w szkole praktyk;
- potrafi spisać i wprowadzić kontrakt;
- w pracy z kontraktem wykorzystuje wiedzę na temat konsekwencji i przywilejów;
- odróżnia konsekwencję i karę;
- dostrzega sytuacje wymagające małych interwencji;
- stosuje różne techniki reagowania na zaburzenia dyscypliny podczas lekcji;
- stosuje zasadę gradacji interwencji i ich powtarzalność;

- w sytuacji naruszenia zasad konstruktywnie/adekwatnie odwołuje się do sporządzonego kontraktu;
- dostrzega sytuacje wymagające interwencji;
- zna techniki reagowania na trudne zachowania uczniów na lekcji (reakcje typu STOP);
- potrafi sformułować komunikat typu STOP;
- planuje dalsze działania po interwencji;
- potrafi analizować zachowania uczniów i wyciągać z tej analizy wnioski, mające zastosowanie praktyczne w pracy z uczniami;
- wykorzystuje swoją wiedzę na temat klasy jako grupy do projektowania działań wychowawczych;
- potrafi wykorzystać w swojej praktyce wychowawczej socjogram (przeprowadza badanie socjometryczne, sporządza socjogram, wyciąga wnioski, na podstawie których projektuje wychowawcze działania);
- wspiera uczniów w rozumieniu trudnych sytuacji w klasie;
- umie wskazać różnice między sprawiedliwością retrybucyjną, resocjalizacyjną i naprawczą;
- potrafi się krytycznie odnieść do różnych koncepcji oceniania zachowania;
- analizuje WZO;
- tworzy listę dobrych praktyk związanych z ocenianiem zachowania;
- tworzy listę dobrych praktyk związanych z planowaniem i prowadzeniem godzin wychowawczych;
- planuje działania sprzyjające osiągnięciu przez uczniów dobrostanu;
- analizuje swoje działania w odniesieniu do wybranego stylu zarządzania klasą;
- świadomie wybiera drogę rozwoju własnego stylu zarządzania klasą, rozumiejąc jaki wpływ ma on na środowisko uczenia się;
- wyznacza kolejne kroki swojego rozwoju w kontekście roli wychowawczej i wybranego przez siebie stylu zarządzania klasą;
- przygotowuje listę zadań związanych z rozpoczęciem pracy z klasą;

Postawy

Student/ka zmierza do tego, aby stać się:

- osobą, która okazuje swoim wychowankom życzliwą przyjaźń;
- osobą rozumiejącą ziuansowaną szkolną rzeczywistość, dostrzegającą złożoność wychowawczych problemów;
- osobą rozumiejącą, jakie efekty wychowawcze niosą strategie i metody pedagogiczne i dydaktyczne, których używa;
- osobą kierującą się w swoich wychowawczych wyborach pogłębioną refleksją, budowaną na rzetelnej wiedzy;
- osobą modelującą zachowania i postawy, które chce rozwijać u swoich uczniów;
- osobą wrażliwą na wpływ wydarzeń (w tym trudnych) z życia osobistego (domowego i szkolnego) ucznia / uczennicy na jego / jej rozwój i uczenie się.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

Rola wychowawcy/czyni. Klasa jako zespół.

Klasowe rytuały.

Wprowadzenie zasad i zarządzanie kontraktem. Interwencje podczas lekcji.

Projektowanie zmiany zachowań.

Uczniowie z tak zwanymi specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Interwencja wychowawcza: rozmowa.

Ocena z zachowania.

Rola godziny wychowawczej.

Projektowanie zmiany zachowań grupy.

Rozwiązywanie sytuacji konfliktowych.

Przemoc i dyskryminacja w środowisku szkolnym. Style zarządzania klasą.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

B1.W1, B1.W2, B1.W3, B1.W4, B1. W5, B1.U2, B1.U3, B1.U4, B1.U7, B1.K2, B2.W1, B2.W2, B2.W3, B2.W4, B2.W5, B2. U3, B2.U4, B2.U5, B2.K1, B2.K2, B2.K3

Bibliografia

- Green R. W.: *Trudne emocje u dzieci. Jak wspólnie rozwiązywać problemy w domu i szkole*. Wydawnictwo Edgar: Warszawa 2014
- Herbert M.: *Rozwój społeczny ucznia. Poznanie potrzeb i problemów dzieci w okresie dorastania*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne: Gdańsk 2007
- Karasowska A.: *Uczeń z zaburzeniami zachowania. Budowanie strategii w środowisku szkolnym*. publikacja internetowa Ośrodka Rozwoju Edukacji
- Sawicka K. [red.]: *Socjoterapia*. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej: Warszawa 2004 (fragmenty)
- Trempała J. [red.]: *Psychologia rozwoju człowieka: podręcznik akademicki*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2011
- Kołakowski A. [red.]: *Zaburzenia zachowania u dzieci. Teoria i Praktyka*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne: Sopot 2013
- Trempała J.: *Psychologia rozwoju człowieka*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2011
- Speck O.: *Edukacja inkluzyjna*. Wydawnictwo Harmonia Universalis: Gdańsk 2013
- Brzezińska A. I.: Socjometria, w: Brzeziński J. M. [red.]: *Metodologia Badań Społecznych. Wybór tekstów*. Zys i S-

ka Wydawnictwo: Poznań 2011

- Brzeziński J.: *Metodologia badań psychologicznych*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2004
- Hart S.: Kindle Hoodson V.: *Empatyczna klasa: relacje, które pomagają w nauce*. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno Pedagogicznej: Warszawa 2006
- Kołodziejek I.: *Klasa szkolna przestrzeń działania nauczyciela polonisty*. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas: Kraków 2013 (fragmenty)
- Oyster C. K.: *Grupy*. Wydawnictwo Zysk i s-ka: Poznań 2002 (fragmenty)
- Puchała E.: *Szkoła jako wspólnota osób*. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno Pedagogicznej: Warszawa 2009
- Rogers B.: *Trudna klasa: opanować, wychować, nauczyć...* Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna: Warszawa 2006
- Sawicka K. [red.]: *Socjoterapia*. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej: Warszawa 2004 (fragmenty)
- Klaus W.: *Wykorzystanie sprawiedliwości naprawczej w zapobieganiu przemocy rówieśniczej w szkole* [w:] Mazowiecka L. [red.]: *Mediacja*. Wydawnictwo Wolters Kluwer: Warszawa 2009
- Pyżalski J.: *Siła i uległość w utrzymywaniu dyscypliny w klasie – czy istnieje alternatywa?* [w:] Śliwierski B. [red.]: *Pedagogika alternatywna – postulaty, projekty i kontynuacje*. Oficyna Wydawnicza Impuls: Kraków 2007
- Rigby K.: *Przemoc w szkole: jak ją ograniczać. Poradnik dla rodziców i pedagogów*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego: Kraków 2010.
- Marzano R., Marzano J. S., Debra E., Pickering J.: *Classroom management that works. Research-Based Strategies for Every Teacher*. ASCD: Alexandria, Virginia USA 2003
- Nolting H-P.: *Jak zachować porządek w klasie?* Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne: Gdańsk 2008

- Rogers B.: *Trudna klasa: opanować, wychować, nauczyć*. Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna: Warszawa 2011
- Czerniewska-Koruba E.: *Działania interwencyjne [w:] Agresja i przemoc w szkole, czyli co powinniśmy wiedzieć, by skutecznie działać*. Ośrodek Rozwoju Edukacji: Warszawa 2014
- Olweus D.: *Mobbing. Fala przemocy w szkole. Jak ją powstrzymać?* Jacek Santorski & Co: Warszawa 2007
- Pyżalski J.: *Analiza efektywności środków angażujących techniki rozwiązywania sporów [w:] Sołtysiak T., Sudak-Malukiewicz J. [red.]: Zjawiskowe formy patologii społecznych oraz profilaktyka i resocjalizacja młodzieży*. Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej: Bydgoszcz 2003
- Pyżalski J., Roland E. [red.]: *Bullying a specjalne potrzeby edukacyjne. Podręcznik metodyczny*. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Łodzi: Łódź 2011
- Jaskulska S.: *Ocena z zachowania - sens czy bezsens? [w:] Dudzikowa M., Czerepniak Walczak M. [red.]: Wychowanie. Pojęcia - procesy - konteksty*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne: Gdańsk 2007
- Hornby G., Hall E., Hall C.: *Nauczyciel wychowawca*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne: Gdańsk 2005 (fragmenty)
- Konarzewski K.: *Sztuka nauczania, cz. I*, Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2007 (fragmenty)
- Nelson J.: *Spotkania klasowe [w:] Pozytywna dyscyplina*. Wydawnictwo CoJaNaTo: Warszawa 2015
- Kwieciński Z., Śliwierski B. [red.]: *Pedagogika. Podręcznik akademicki, t. II*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2003 (fragmenty)
- Konarzewski K.: *Sztuka nauczania, cz. II*, Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2007 (fragmenty)

3.1. PSYCHOLOGICZNE PODSTAWY ROZWOJU I EDUKACJI

Semestr: II, III

Prowadzący: dr Magdalena Śniegulska

Liczba godzin: 60

Opis ogólny kursu

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z podstawową współczesną wiedzą z dziedziny psychologii rozwojowej oraz tych obszarów psychologii, które mogą być pomocne w pracy nauczyciela i pozwalają rozpoznawać oraz rozumieć procesy warunkujące uczenie i wychowanie dzieci i młodzieży, rozwój czy procesy samorozwoju nauczyciela. W trakcie zajęć będziemy przyjmować perspektywę nauczyciela, ucznia ale i rodzica. Zdobyta wiedza ma przełożyć się na konkretne umiejętności i kompetencje, niezbędne w pracy szkolnej. Ważne będzie dla nas spojrzenie na w/w zagadnienia w określonych kontekstach: kulturowym czy środowiskowym. Celem kursu jest również pokazanie słuchaczom, jak użyteczna może być wiedza oparta na badaniach naukowych z jednej strony, ale i jak krytycznym należy być wobec rozmaitych źródeł oferujących informacje pseudopsychologiczne. Kurs służy rozwinięciu i pogłębieniu wiedzy o rozwoju dzieci i młodzieży, rozwoju przez całe życie, w tym rozwoju zawodowego nauczycieli. Przedstawione zostaną również wybrane zagadnienia dotyczące zaburzeń procesu rozwojowego.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- wie, co jest przedmiotem zainteresowania psychologii jako nauki. Odróżnia podejście naukowe od zdroworozsądkowego.
- zna i rozumie podstawowe zasady i metody badań z zakresu wybranych obszarów psychologii.
- rozumie kontekstowe uwarunkowania rozwoju człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu społeczno-kulturowego.
- zna niektóre podstawowe narzędzia diagnostyczne stosowane w psychologii ze szczególnym uwzględnieniem obserwacji.
- potrafi opisać główne zjawiska rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego, jakie zachodzą między 6 a 18 rokiem życia.
- potrafi opisać przebieg typowego i rodzaje nietypowych procesów rozwojowych (w tym szczególne uzdolnienia i najczęstsze trudności i zaburzenia rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego – zwłaszcza te, które mogą mieć bezpośredni wpływ na funkcjonowanie dzieci i młodzieży w szkole).
- wie, jakie są skuteczne metody wspierania dzieci i młodzieży z trudnościami i zaburzeniami rozwojowymi.

Umiejętności

Student/ka:

- posiada umiejętność obserwowania, interpretowania i wyjaśniania sytuacji psychologicznych oraz relacji między nimi w kontekście rozwojowym i edukacyjnym.

- posiada umiejętność formułowania i uzasadniania własnych opinii.
- umiejętnie i krytycznie wykorzystuje różne źródła wiedzy psychologicznej, potrafi ocenić ich wiarygodność. Potrafi zastosować je w swojej pracy pedagogicznej.
- potrafi zauważyć i nazwać różnice indywidualne w zakresie zdolności i umiejętności.

Postawy

Student/ka:

- rozumie znaczenie współczesnej wiedzy psychologicznej w pracy nauczyciela.
- ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności i potrafi konstruktywnie reagować na informacje zwrotne.
- potrafi pracować w zespole i zespołowo projektować zadania związane z obserwacją i opisem zachowania uczniów w klasie z uwzględnieniem podstawowych mechanizmów psychologicznych.
- potrafi przyjmować odpowiedzialność za własne przygotowanie do pracy, podejmowane decyzje, prowadzone działania oraz ich skutki.
- umiejętnie i krytycznie wykorzystuje różne źródła wiedzy psychologicznej, potrafi ocenić ich wiarygodność. Potrafi zastosować je w swojej pracy pedagogicznej.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Czym jest psychologia – wprowadzenie do dziedziny.
2. Perspektywy badawcze w psychologii.
3. Behawioryzm, psychologia rozwojowa, psychologia pozytywna – czyli jak daleko jesteśmy od psychoanalizy.
4. Co może a czego nie może psychologia naukowa. Fakty i mity. Czym jest obiektywna wiedza o rozwoju człowieka.

5. Rozwój a edukacja – jaka jest ta zależność, jakie mamy własne przekonania na ten temat, na ile są one użyteczne a na ile mogą nas ograniczać.
6. Teorie rozwojowe i ich wpływ na powstające systemy edukacyjne.
7. Stereotypy i uprzedzenia. Jak różnimy się od siebie i co z tego wynika dla nauczyciela.
8. Psychologia rozwojowa - założenia wstępne psychologii rozwojowej, Czym jest rozwój i dlaczego tak ważne jest aby współczesny nauczyciel miał podstawową wiedzę psychologiczną z zakresu rozwoju. Jak rozpoznawać rzetelne źródła wiedzy psychologicznej, jak tworzyć swoją własną teczkę z narzędziami.
9. Wstęp do rozwoju dzieci i młodzieży – zadania rozwojowe w pierwszych etapach życia.
10. Rozwój w okresie wczesnoszkolnym i szkolnym.
11. Rozwój psychoseksualny
12. Adolescenci – zadania i wyzwania rozwojowe.
13. Dorosłość – jak się rozwijamy.
14. Stres, radzenie sobie ze stresem. Wypalenie zawodowe.
15. Dziecko zdolne.
16. Specjalne potrzeby edukacyjne – diagnoza i oddziaływania.
17. Najczęściej spotykane w szkole zaburzenia rozwojowe. ADHD
18. Najczęściej spotykane w szkole zaburzenia rozwojowe. DEPRESJA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY. Dzieci lękowe i nieśmiałe.
19. Najczęściej spotykane w szkole zaburzenia rozwojowe. AUTYZM. ZESPÓŁ ASPERGERA.
20. Najczęściej spotykane w szkole zaburzenia rozwojowe. ZABURZENIA ZACHOWANIA.
21. Konteksty rozwojowe – znaczenie szkoły, klasy, grupy rówieśniczej.

22. Konteksty rozwojowe – znaczenie rodziny. Modele współczesnej rodziny.

23. Media, nowe technologie ich wpływ na rozwój. Kształtowanie kompetencji medialnych.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

B.1.W1. B.1.W2. B.1.W3. B.1.W4. B.1.W5.

B.1.U1. B.1.U2. B.1.U5. B.1.U6. B.1.U7. B.1.U8.

Bibliografia

Asbury, K., Plomin, R. (2015). Geny i edukacja. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

Beisert M. (2006). Seksualność w cyklu życia człowieka. Warszawa: PWN.

Borkowska, A., Crotowska, B. (2011). **Codziennosc dziecka z zespołem Aspergera okiem rodzica i terapeuty**. Gdańsk : Harmonia.

Grand, C.(2012). **Autyzm i zespół Aspergera**. Warszawa : Wydawnictwo Studio Emka.

Jerzak, M. (red) (2017). Zaburzenia psychiczne i rozwojowe dzieci a szkolna rzeczywistość. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

Komender, J., Jagielska, G., Bryńska, A. (2009). **Autyzm i zespół Aspergera**. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.

Sadłowski, N. (2016). Słowo na A. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia.

Schaffer, D.R. (2015). Psychologia rozwoju od dziecka do dorosłości. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia Universalis.

Tomalski, P. (2007). Nietypowe rodziny. O parach lesbijek i gejów oraz ich dzieciach z perspektywy teorii przywiązania. Warszawa. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego. (roz. 4).

Witkowski, T. (2013). Zakazana psychologia T. II. Warszawa: Wydawnictwo CIS. (roz. 2 i 3).

Zielona-Jenek M, Chodecka A. (2010). Jestem dziewczynką, jestem chłopcem. Gdańsk: GWP.

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

Zimbardo, P. G., Johanson, R. L., McCann, V. (2010). TI. Psychologia, kluczowe koncepcje. Warszawa: Wydawnictwo PWN. (roz. 1.1, 1.2, 1.3).

<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/06/how-kids-really-succeed/480744/>

<http://www.theatlantic.com/education/archive/2014/09/why-girls-get-better-grades-than-boys-do/380318/>

3.2. JAK SIĘ UCZYMY

Semestr: II - III

Prowadzący: Tomasz Kuźmicz

Liczba godzin: 30

Opis ogólny kursu

Na zajęciach poznamy zasady skutecznej edukacji oraz podstawowe metody kształtowania zachowania. Zastanowimy się, jak zastosować poznaną wiedzę i wynikające z niej narzędzia w pracy nauczycielskiej. Prezentowane na kursie informacje o procesie uczenia i nauczania będą poparte obrazującymi zjawiska koncepcjami, badaniami oraz przykładami praktycznymi. Wspólnie spróbujemy połączyć gromadzoną wiedzę z narzędziami i pomysłami wypracowanymi w trakcie spotkań. Realizowane tematy dotyczyć będą podstawowych procesów poznawczych takich jak uwaga, pamięć. Poznamy rolę motywacji i emocji w procesie skutecznego uczenia. Dodatkowo skupimy się na umiejętnościach związanych z obserwacją zachowania i doбором adekwatnych narzędzi wspierających proces uczenia się w różnych obszarach kompetencji. Kurs ma pomóc studentom myśleć o nauczaniu w kategoriach świadomego projektowania procesu, aby zmaksymalizować jego efektywność i atrakcyjność dla uczniów.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student:

- potrafi opisać podstawowe prawa uczenia się, zapamiętywania i motywacji opisane przez psychologię,
- rozumie wpływ procesów emocjonalnych na nabywanie i odtwarzanie wiedzy,
- zna pojęcie dobrostanu i rozumie jego rolę w kontekście uczenia oraz nauczania,
- potrafi opisać zjawisko stresu uwzględniając jego korzystny oraz negatywny wpływ na proces przyswajania oraz prezentowania umiejętności,
 - zna podstawowe pojęcia używane w stosowanej analizie zachowania,
 - potrafi opisać podstawowe mechanizmy uczenia się w odniesieniu do podejścia behawioralnego,
 - zna i rozumie działanie podstawowych technik behawioralnych,
 - rozumie zasady konstruowania podstawowych systemów motywacyjnych.

Umiejętności

Student:

- ocenia różne pomysły dydaktyczne z jakimi się spotyka, pod kątem ich efektywności i dopasowania do środowiska, w którym mają być stosowane,
 - stosuje psychologiczne prawa uczenia się, nauczania i motywowania, poznane w trakcie kursu do planowania swoich lekcji,
 - potrafi rozpoznać oraz uwzględnić w procesie planowania uczenia potencjalne zasoby oraz czynniki ryzyka,
 - potrafi zastosować podstawowy model stosowanej analizy zachowania do opisu zachowania oraz zaplanowania podstawowych oddziaływań sprzyjających nabywaniu różnorodnych kompetencji,
 - umie zastosować oraz rozumie ograniczenia wynikające z używania podstawowych technik behawioralnych,

57

- potrafi tworzyć proste systemy motywacyjne dla różnych grup uczniów z uwzględnieniem warunków oraz kontekstu.

Postawy

Student:

- świadomie planuje proces dydaktyczny w odniesieniu do wiedzy psychologicznej,
- traktuje różnice indywidualne między uczniami jako rzecz naturalną i autentyczny potencjał do wykorzystania.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

- Co wiemy, a co nam się wydaje? Wiedza psychologiczna sprzyjająca efektywnemu uczeniu i nauczaniu - wprowadzenie, omówienie podstawowych pojęć i zagadnień - rola wiedzy naukowej w praktyce.
- Zapamiętywanie, przechowywanie i odpamiętywanie - czyli o pamięci i mnemotechnikach.
- Uwaga i jej mechanizmy - analiza pojęcia wraz z kontekstem rozwojowym. Omówienie specyfiki zaburzeń uwagi oraz wpływu na nabywanie różnorodnych kompetencji.
- Emocje w procesie uczenia się oraz ich związek z dobrostanem ucznia i nauczyciela.
- Stres - kiedy pomaga, kiedy przeszkadza?
- Motywacja w procesie uczenia się - omówienie podstawowych pojęć i koncepcji. Dyskusja i analiza badań nad skutecznością różnych form motywowania.
- Uczenie a oduczanie - wprowadzenie do podejścia behawioralnego. Mity, przekonania, oczekiwania i możliwości w świetle wiedzy psychologicznej.

- Strefa najbliższego rozwoju - poznanie psychologiczne jako podstawowe narzędzie skutecznego planowania oddziaływań.
- Fundament kształtowania zachowania - dostrzeganie pozytywów oraz pochwały. Omówienie narzędzi, ćwiczenia praktyczne.
- Nagrody i przywileje - jak mądrze i świadomie wspierać zachowania pożądane.
- Skuteczne sposoby wyrażania norm oraz oczekiwań. Zajęcia dotyczące efektywnego formułowania zasad i poleceń.
- Procedury postępowania w sytuacjach trudnych oraz konsekwencja jako następstwo zachowań niepożądanych - studium przypadku oraz ćwiczenia.
- Stosowana analiza zachowania - sposób na wykorzystanie wiedzy w praktyce. Planowanie, wdrażanie oraz ewaluacja podejmowanych oddziaływań z uwzględnieniem kontekstu. Analiza przypadków, ćwiczenia praktyczne.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

B.1.W1., B.1.W3., B.1.W4., B.1.U1., B.1.U2., B.1.U3., B.1.U4., B.1.U5., B.1.U6., B.1.K1., B.1.K2.

Bibliografia

Kołąkowski, A., Pisula, A. (2018). „*Sposób na trudne dziecko. Przyjazna terapia behawioralna.*” (rozdział 1, 2 oraz 3), Gdańsk:

GWP

Bąbel, P., Wiśniak, M. (2016). „*12 zasad skutecznej edukacji*”. Sopot: GWP

4. SEMINARIUM INTEGRUJĄCE

Semestr: I–III

Prowadzący: dr Kinga Białek (koordynatorka przedmiotu), mgr Jan Goldstein, mgr Joanna Lilpop, mgr Beata Ordakowska-Szumska, mgr Jacek Staniszewski

Liczba godzin: 128

Opis ogólny kursu:

Seminarium integrujące pełni szczególną rolę wśród wszystkich przedmiotów współtworzących roczny program studiów podyplomowych Szkoły Edukacji i jest innowacyjną, autorską metodą budowania przestrzeni uczenia się dla studentów, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia przez nich teorii i metodologii z praktyką. W swoich założeniach seminarium ma być przestrzenią wymiany doświadczeń między uczestnikami i ujęcia refleksji w kategoriach wiedzy dziedzinowej. W trakcie seminarium studenci będą przygotowywać się do trzech etapów praktyk: obserwacji lekcji oraz szkoły, współplanowania i współprowadzenia zajęć z nauczycielem-mentorem, a wreszcie – do samodzielnego planowania, przeprowadzania i ewaluowania lekcji z uwzględnieniem różnych potrzeb edukacyjnych, społecznych i emocjonalnych uczniów. Warsztatowy charakter zajęć pozwala na wykorzystanie w praktyce różnych sposobów planowania działu i lekcji oraz ewaluację tego procesu, między innymi za pomocą wykorzystania procedur diagnostycznych. Nowatorski charakter seminarium (wykorzystanie doświadczeń całorocznych praktyk i indywidualnego tutoring) sprzyja

dekonstrukcji przekonań dotyczących pracy nauczyciela, procesu uczenia się, trudności z tego wynikających i możliwości ich przezwyciężania. Pełni tym samym funkcję formacyjną – umożliwia autorefleksję i autoewaluację studenta jako nauczyciela. Narzędziem wykorzystywanym do pracy nad pogłębianiem refleksji o własnym warsztacie pracy nauczycielskiej jest portfolio.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- wie, jakie są standardy rozwoju nauczycieli („Nauczycielskie Standardy Rozwoju” w Szkole Edukacji PAFW i UW),
- wie, jakie są istotne płaszczyzny komunikacji w pracy z dorosłym (innym nauczycielem) oraz w jaki sposób właściwie budować ten proces,
- zna zasady i formy co-teachingu,
- zna narzędzia autoewaluacji w pracy nauczycielskiej, w tym badania w działaniu,
- zna techniki i metody wspierające efektywne nauczanie,
- zna narzędzia planowania swojego rozwoju zawodowego (w tym portfolio),
- wie, jakie jest znaczenie obserwacji, diagnozy i monitorowania w planowaniu rozwoju zawodowego nauczycieli,
- wie, jakie znaczenie w pracy szkoły i nauczyciela ma ocenianie,
- wie, jakie są jego zadania na każdym etapie praktyk.

Umiejętności

Student/ka:

- potrafi poddawać refleksji własne założenia, wiedzę, umiejętności i kompetencje,
- potrafi wykorzystać narzędzia wspierające wzajemne uczenie się w zespole nauczycieli,
- potrafi współpracować w zespole nauczycieli,
- potrafi samodzielnie lub współpracując z innym nauczycielem, zaprojektować i przeprowadzić fragment lekcji lub całą lekcję,
- potrafi przeprowadzić obserwację lekcji lub szkoły, stosując jedną z metod obserwacji, wybranych i adekwatnych do celu obserwacji,
- potrafi dokonywać bieżącej ewaluacji planowanych zajęć i działań, modyfikować je wedle potrzeb, uwzględniając postęp i potrzeby każdego z uczniów,
- potrafi dokonać diagnozy warunków i klimatu uczenia się w klasie i podejmuje działania wspierające tworzenie atmosfery sprzyjającej uczeniu się,
- potrafi wyznaczać sobie cele na drodze rozwoju zawodowego oraz wie, za pomocą jakich sposobów może je osiągnąć, w tym potrafi wykorzystywać standardy oraz kryteria rozwoju nauczycieli w doskonaleniu własnej pracy,
- potrafi wykorzystywać dopasowane do jego potrzeb sposoby efektywnego planowania i zarządzania czasem,
- potrafi zaprojektować i wykonać własne portfolio,
- potrafi wykorzystywać doświadczenia z praktyk w szkołach w rozwijaniu swoich nauczycielskich umiejętności.

Postawy

Student/ka:

- rozumie wagę refleksyjności w pracy nauczyciela i wychowawcy, stosowaną tak względem uczniów, jak i samego siebie,
- rozumie rolę samodoskonalenia i rozwoju zawodowego i odnosi ją do samego siebie,
- rozumie znaczenie współpracy z innymi nauczycielami i uczenia się od siebie nawzajem w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy,
- rozumie, jaką rolę w zawodzie nauczyciela i wychowawcy odgrywają osobiste zainteresowania, pasja oraz potrafi je w sobie samym pielęgnować,
- rozumie rolę relacji między uczniami oraz między uczniami i nauczycielem w procesie uczenia się,
- ma świadomość istnienia etycznego wymiaru diagnozowania i oceniania uczniów,
- rozumie potrzebę prowadzenia autoewaluacji swojego warsztatu pracy oraz wprowadzania zmian w wyniku wniosków z autoewaluacji.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Zasady współpracy w grupie tutorskiej oraz parach studenckich. Współpraca z mentorem w szkole praktyk.
2. Obserwacja psychologiczno-pedagogiczna oraz dydaktyczna. Obserwacja wybranych uczniów. Warsztatowe ćwiczenie umiejętności.
3. Współprowadzenie lekcji (co-teaching). Obserwacja współprowadzonych lekcji.
4. Stosowanie w praktyce metod i technik podczas lekcji. Symulacje prowadzenia części lekcji.

5. Zasady informacji zwrotnej we współpracy nauczycielskiej.
6. Analiza skuteczności i jakości zadań edukacyjnych. Autorefleksja odnosząca się do nagrań fragmentów lekcji.
7. Zasady analizy jakości zadań edukacyjnych w kontekście prac uczniów. Warsztatowe ćwiczenie umiejętności.
8. Doskonalenie umiejętności nauczycielskich w odniesieniu do praktyki szkolnej. Omawianie i ewaluacja konspektów planowanych i przeprowadzonych lekcji. Autorefleksja odnosząca się do nagrań fragmentów lekcji.
9. Wpływ kultury edukacyjnej szkoły na pracę nauczycieli oraz uczniów.
10. Planowanie rozwoju zawodowego na podstawie autoewaluacji oraz wiedzy o innych aspektach (prawnych, związanych z kulturą pracy szkoły).
11. Zasady przygotowania i prowadzenia obserwacji i diagnozy w klasie.
12. Wykorzystanie wiedzy dotyczącej zasad życia szkolnego, w tym oceniania.
13. Adaptacja nauczyciela w szkole i w klasie:
 - Projektowanie modyfikacji w programie nauczania.
 - Refleksja nad obecnymi w szkole sposobami oceniania efektów uczenia się. Projektowanie PSO.
 - Planowanie działań z wykorzystaniem kalendarza roku szkolnego.
 - Współpraca w zespole nauczycielskim. Prezentacja nauczycielskiego credo.
 - Współpraca w zespole nauczycielskim. Dynamika zmiany.
 - Podsumowanie obserwacji i doświadczeń z praktyk szkolnych.
 - Nauczycielska higiena pracy.
14. Wykorzystanie doświadczeń w pracy nad własnym rozwojem w planowaniu działań z uczniami.

15. Przygotowanie własnego profesjonalnego portfolio (praca całoroczna).
16. Podsumowanie doświadczeń związanych z praktycznym zastosowaniem wiedzy zdobytej na seminarium integrującym.
Współpraca w zespole nauczycielskim i studenckim (grupie seminaryjnej) – podsumowanie doświadczeń.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

B.1.W3., B.1.W5., B.1.U1., B.1.U3., B.1.U5., B.1.U6., B.1.U7., B.1.U8., B.1.K1., B.1.K2., B.2.W1., B.2.W2., B.2.W7., B.2.U1., B.2.U2., B.2.U3., B.2.U4., B.2.U5., B.2.U7., B.2.K3., B.2.K4., B.3.U1., B.3.U2., B.3.K1., C.W4, C.W6., D.1/E.1.W3., D.1/E.1.W14., D.1/E.1.U2., D.2/E.2.U1., D.2/E.2.U3., D.2/E.2.K1.

W części prowadzonej w metodyce online: D.1/E.1.W4., D1./E.1.W8., D1./E.1.W9., D1./E.1.K4.

Bibliografia

Bąbel P., Wiśniak, M.: *12 zasad skutecznej edukacji*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne: Sopot 2016.

Brookfield, S. D., *Critically reflective practice*, "Journal of Continuing Education in the Health Professions", nr 18 (4) / 1998, s. 197–205.

Carey B.: *Jak się uczyć?*. Wydawnictwo Literackie: Kraków 2015.

Dewey, J., *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*, Massachusetts 1933.

Hattie J.: *Widoczne uczenie się dla nauczycieli*. Centrum Edukacji Obywatelskiej: Warszawa 2015.

Janowski A.: *Poznanie uczniów jako podstawa indywidualizacji kształcenia, XIII Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej „Uczenie się i egzamin w oczach uczniów”*, Łomża, 5 - 7.10.2007, http://www.ptde.org/pluginfile.php/13/mod_page/content/6/Archiwum/XIII/03.A.Janowski_poznanie_uczni_w.pdf [dostęp: 1.12.2019].

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

Kolb, D. A., *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*, Englewood Cliffs 1984.

Leppert, R., *Nauczyciel jako adaptacyjny technik, refleksyjny praktyk, transformatywny intelektualista*, [w:] *Rozwój nauczyciela w okresie transformacji*, red. W. Prokopiuk, Białystok 1998.

Marzano R.: *Sztuka i teoria skutecznego nauczania*. Wydawnictwo Civitas: Warszawa 2012.

Schön, D. A., *The reflective practitioner: how professionals think in action*, New York 1983.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U.2019.0.1481 t.j. online: [<https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=1>]

Zwierzyńska E.: *Poznanawanie klasy szkolnej*. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej: Warszawa 2008.

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

5. MATEMATYKA SZKOLNA

Semestr: I – III

Prowadzący: Jakub Pawlikowski, Agnieszka Sułowska (koordynatorka przedmiotu)

Liczba godzin: 180h

Opis ogólny kursu

Kurs *Matematyka szkolna* służy odświeżeniu i doskonaleniu umiejętności rozwiązywania zadań i przeprowadzania rozumowań na poziomie szkoły podstawowej i średniej. Treści kursu zawierają zatem przypomnienie kluczowych pojęć, własności, związków i twierdzeń wraz z ich zastosowaniem. Rozwiązywane zadania mogą być powiązane z różnymi obszarami matematyki szkolnej, ze szczególnym naciskiem na zadania tekstowe, geometrię płaską i przestrzenną oraz kombinatorykę i rachunek prawdopodobieństwa. Program kursu zawiera także przegląd prowadzonych konkursów matematycznych.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- zna pojęcia i własności opisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie matematyki,
- zna najważniejsze związki i twierdzenia wykorzystywane w rozwiązywaniu zadań i dowodzeniu,

- zna metody rozwiązywania zadań z zakresu matematyki szkolnej,
- zna prowadzone konkursy matematyczne i charakterystyczne dla nich zadania.

Umiejętności

Student/ka:

U2 rozwiązuje wieloma sposobami zadania z zakresu matematyki szkolnej,

U3 analizuje i przeprowadza dowody stwierdzeń matematycznych,

U4 zapisuje rozumowania i rozwiązania zadań, dbając o ich przejrzystość i zrozumiałość,

U5 korzysta z zadań konkursowych w pracy z uczniami.

Postawy

Student/ka:

U6 rozumie i docenia znaczenie znajomości różnych sposobów rozwiązania zadania oraz zapisu rozumowania w sposób zrozumiały dla uczniów,

U7 pogłębia i poszerza rozumienie matematyki swoje i uczniów dzięki podejmowaniu wyzwań związanych m.in. z rozwiązywaniem zadań konkursowych,

U8 jest świadomy/a znaczenia stałego doskonalenia swoich umiejętności matematycznych.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

Dział I. Zadania tekstowe.

1. Rozwiązywanie zadań tekstowych różnymi sposobami, w tym bez użycia algebry.
2. Zapisywanie przeprowadzonych rozumowań i rozwiązań zadań.

Dział II. Planimetria - dowodzenie, argumentowanie i zapisywanie rozumowań.

1. Związki miarowe w wielokątach (kąty, długości odcinków, obwody).
2. Przystawanie i podobieństwo trójkątów i innych wielokątów.
3. Kąty w kole. Wielokąty wpisane w okrąg.
4. Pola wielokątów.

Dział III. Stereometria

1. Punkty, proste i płaszczyzny w przestrzeni.
2. Twierdzenie o trzech prostych prostopadłych.
3. Siatki i przekroje brył.

Dział IV. Kombinatoryka i rachunek prawdopodobieństwa.

1. Podstawowe zasady i reguły (zasada równoliczność, reguła dodawania i mnożenia, reguła włączeń i wyłączeń).
2. Wykorzystanie różnych modeli matematycznych (m.in. model przegródkowy).

3. Klasyczna definicja prawdopodobieństwa.
4. Prawdopodobieństwo warunkowe i całkowite.

Dział V. Zadania z konkursów matematycznych

1. Analiza prowadzonych konkursów matematycznych.
2. Rozwiązywanie zadań konkursowych.

Dział VI. Zadania egzaminacyjne z różnych obszarów matematyki szkolnej.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

A3.W2, A3.U1, A3.U3, A3.K1, A3.K2, D1/E1.W4, D1/E1.W11, D1/E1.W15, D1/E1.U4, D1/E1.K2, D1/E1.K7, D1/E1.K9

Bibliografia

- Bednarek W. (2014). *Olimpiady matematyczne w gimnazjum i liceum*. Opole: Wydawnictwo Nowik.
- Giblin P., Porteous I. (1995). *Matematyczne wyzwania*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne WSiP.
- Guzicki W. (2013). *Rozszerzony program matematyki w gimnazjum. Poradnik nauczyciela matematyki*. Warszawa: ORE.
- Jakubowski J., Sztencel R. (2002). *Rachunek prawdopodobieństwa dla (prawie) każdego*. Warszawa: SCRIPT.
- Kieza M. (2017). *Zbiór zadań z geometrii przestrzennej*. Kraków: Wydawnictwo Szkolne Omega.
- Mason J., Burton L., Stacey K. (2005). *Matematyczne myślenie*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne WSiP.
- Polya G. (2009). *Jak to rozwiązać?* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

6. AUTODIAGNOZA POLONISTYCZNA

Semestr: I

Prowadzący: dr Kinga Białek, dr hab. Witold Bobiński, mgr Agata Patalas, mgr Magdalena Swat - Pawlicka

Liczba godzin: 38h

Opis ogólny kursu

Kurs Autodiagnozy polonistycznej służy rozpoznaniu poziomu kompetencji polonistycznych studentów, które pozwalają na podjęcie przez nich działań zmierzających do rozwoju polonisty jako nauczyciela. Treści kursu obejmują zatem kluczowe pojęcia z dziedziny literaturoznawstwa, językoznawstwa i wiedzy o kulturze wraz z kontekstem ich praktycznego zastosowania. Przedmiot ma charakter przekrojowy, gdyż podejmuje wybrane zagadnienia z obszaru kształcenia polonistycznego, rozlokowane w sekwencji: rozpoznanie – uzupełnienie – zastosowanie. Taka struktura pozwala na określenie tych obszarów wiedzy i umiejętności studenta, które stanowią jego atut, a także tych, które domagają się rozwinięcia. Elementem kursu są także warsztaty pisarskie, które wymagają od uczestników podjęcia refleksji nad dotychczasowymi doświadczeniami związanymi z rozwijaniem umiejętności tworzenia wypowiedzi narracyjnej. Ich autobiograficzny charakter sprzyja analizie mocnych stron i trudności w późniejszej pracy nauczycielskiej nad rozwojem tych umiejętności u uczniów. Sprzyja temu także metoda prowadzenia warsztatów, możliwa do wykorzystania w pracy w szkole. Kurs Autodiagnozy polonistycznej jest zintegrowany z innymi kursami realizowanymi w Szkole Edukacji, w szczególności z dydaktyką literatury i języka polskiego i tutorialiem.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- zna pojęcie systemu języka
- zna podstawowe pojęcia językoznawcze
- zna kluczowe pojęcia z dziedziny literaturoznawstwa i wiedzy o kulturze
- zna kluczowe strategie tworzenia tekstów narracyjnych

Umiejętności

Student/ka:

- dokonuje analizy elementów języka (wyrazów i zdań)
- analizuje teksty kultury i formułuje ich interpretacje
- wyjaśnia istotę i potrzebę różnych odmian analizy i interpretacji tekstu
- wykorzystuje kategorie genologiczne jako narzędzie rozumienia tekstu
- wykorzystuje różnorodne strategie tworzenia tekstów narracyjnych

Postawy

Student/ka:

- rozumie różnicę między systemem językowym a użyciem języka

- rozumie istotę i funkcję interpretacji tekstów kultury
- rozumie, jaką rolę w kształtowaniu polonistycznego doświadczenia odgrywają umiejętności i doświadczenia związane z tworzeniem wypowiedzi pisemnej
- podejmuje systematyczną refleksję nad własnymi kompetencjami polonistycznymi

Treści kształcenia realizowane przez kurs

A3.W1., A3.W2., A3.W3., A3.U1., A3.U2., A3.K1., A3.K2.

Bibliografia

Burzyńska A., Markowski M. P.: *Teorie literatury XX wieku*. Wydawnictwo Znak: Kraków 2006.

Calkins L.: *A Guide to the Writing Workshop*, Heinemann: Portsmouth 2006.

Calkins L., Martinelli M.: *Launching the Writing Workshop*, Heinemann: Portsmouth 2006

Dubisz, S. (red.): *Nauka o języku dla polonistów*. Warszawa: Książka i Wiedza 1994 i dalsze.

Kaniewska B., Legeżyńska A.: *Teoria Literatury. Skrypt dla studentów filologii polskiej*. Wydawnictwo „Poznańskie Studia Polonistyczne”: Poznań 2005

Markiewicz H.: *Sztuka interpretacji w ostatnim półwieczu. Tom III*. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS: Kraków 2011.

Mosiołek-Kłosińska K. (red.): *Formy i normy. Czyli poprawna polszczyzna w praktyce*. Felberg JSA: Warszawa 2001.

Padgett R.: *Handbook of Poetic Forms*. Teachers & Writers Collaborative: New York 2007.

7. BIOLOGIA I PRZYRODA SZKOLNA

Semestr: I-III

Prowadzący: Jan Goldstein

Liczba godzin: 180 h

Opis ogólny kursu

Kurs służy rozpoznaniu poziomu kompetencji biologicznych i przyrodniczych studentów, które pozwalają na podjęcie przez nich działań zmierzających do rozwoju jako nauczyciela. Po rozpoznaniu poziomu kompetencji, służy także odświeżeniu i doskonaleniu umiejętności i wiadomości biologicznych oraz przyrodniczych, umiejętności rozwiązywania zadań i przeprowadzania rozumowań na poziomie szkoły podstawowej i średniej. Treści kursu zawierają przypomnienie kluczowych pojęć, procesów, związków i terminologii wraz z ich praktycznym zastosowaniem w praktyce edukacyjnej. Kurs ma charakter przekrojowy podejmując podstawowe działy i zagadnienia z obszaru kształcenia przyrodniczego.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/-ka zna i rozumie:

- cele kształcenia przedmiotu wyrażone w wymaganiach ogólnych podstawy programowej przedmiotu biologia przyroda lub w treściach prowadzonych zajęć;
- najważniejsze treści nauczania przedmiotu wyrażone w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej biologii i przyrody lub treściach prowadzonych zajęć;
- powiązania nauczanych treści z innymi obszarami wiedzy i kultury;

- kluczowe zależności przyczynowo - skutkowe w obserwowanym świecie przyrodniczym w skali mikro i makro.

Umiejętności

Student/-ka potrafi:

- operować pojęciami i faktami z zakresu treści nauczania;
- interpretować treści nauczania z perspektywy aktualnego stanu wiedzy;
- dobierać treści i zadania umożliwiające rozwijanie zainteresowań uczniów szczególnie uzdolnionych;
- analizować związki przyczynowo – skutkowe oraz zależność budowy i funkcji na różnych poziomach złożoności życia;
- stosować wiedzę chemiczną, biologiczną i geograficzną do rozwiązywania problemów przyrodniczych.

Postawy

Student/-ka jest gotów/gotowa do:

- ciągłego doskonalenia swojej wiedzy merytorycznej;
- poszukiwania nowych zasobów wzbogacających treści nauczania i podnoszących efektywność kształcenia uczniów;
- pełnienia roli edukacyjnej w społeczeństwie, w zakresie działalności opartej na wiedzy i umiejętnościach z zakresu biologii;
- posługiwania się zasadami krytycznego myślenia.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Metoda naukowa
2. Ewolucjonizm
3. Środowisko przyrodnicze, krajobraz, pogoda i orientacja w terenie – elementy geografii na przyrodzie.

4. Ekologia
5. Chemia życia
6. Komórki i metabolizm
7. Genetyka i biotechnologia
8. Przegląd różnorodności biologicznej – prokaryoty, protisty, grzyby, rośliny,
9. Fizjologia roślin
10. Przegląd różnorodności biologicznej – zwierzęta
11. Fizjologia zwierząt
12. Fizjologia człowieka
13. Popularna fauna i flora Polski
14. Zagrożenia różnorodności biologicznej i problemy klimatyczne

Treści kształcenia realizowane przez kurs

A3.W1. A3.W2. A3.W3. A3.U1. A3.U2. A3.U3. A3.K1. A3.K2

Literatura

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej (...), Dz.U. 2017 poz. 356,

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, Dz.U. 2018 poz. 467,

Jane B. Reece, Neil A. Campbell, Lisa A. Urry, Michael L. Cain, Steven A. Wasserman, Peter V. Minorsky, Robert B. Jackson., *Bio-logia Campbella.*, Rebis Dom Wydawniczy

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

Eldra Solomon Pearl, Linda R. Berg, Diana W. Martin. Biologia 2016. Wydawnictwo Multico

Literatura uzupełniająca:

<https://www.youtube.com/c/inanutshell>

<https://www.nsta.org/newteachers/resources.aspx>

<https://www.czasopismobiologia.pl>

<https://www.scienceinschool.org>

<https://biologhelp.pl>

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

8. HISTORIA SZKOLNA

Semestr: II i III

Prowadzący: Dr Jakub Lorenc

Liczba godzin: 180

Opis ogólny kursu

Kurs ma na celu budowanie refleksji studenta na temat własnej wiedzy przedmiotowej dotyczącej konkretnych treści omawianych na lekcjach i historii i wymaganych zgodnie z Podstawą Programową Kształcenia Ogólnego. Poszczególne zadania będą prowadziły do autorefleksji studenta na temat wagi poszczególnych treści, relacji między zapisami w podstawie programowej a treścią podręczników.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- zna i rozumie miejsce wiedzy przedmiotowej w nauczaniu historii;
- zna i stosuje różnorodne źródła pozyskiwania informacji;
- zna różnicę między wymaganiami podstawy programowej, wybranych podręczników oraz wiedzy wymaganej od ucznia na różnego rodzaju egzaminach;
- zna i rozumie różnicę między wiedzą na poziomie podstawowym i rozszerzonym na różnych etapach kształcenia.

Umiejętności

Student/ka:

- posiada umiejętności i kompetencje niezbędne do kompleksowej realizacji dydaktycznych i wychowawczych zadań szkoły;
- wykazuje umiejętność uczenia się i doskonalenia się w obszarze wiedzy merytorycznej;
- odpowiednio dostosowanie do poziomu nauczania;
- potrafi wykorzystać różne źródła pozyskiwania aktualnych informacji przydatnych dla ucznia;
- analizuje wiedzę własną i wskazuje obszary wymagające modyfikacji;
- umie określić różnicę między poszczególnymi podręcznikami w obszarze wymaganej wiedzy w świetle potrzeb ucznia;
- wykazuje umiejętność krytycznej analizy i selekcji informacji historycznych, w tym ze źródeł elektronicznych i mediów.

Postawy

Student/ka:

- ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności; rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego; dokonuje oceny własnych kompetencji i doskonali umiejętności w trakcie realizowania działań dydaktycznych;
- aktualizuje wiedzę przedmiotową;
- w zakresie pozyskiwania informacji współpracuje z innymi nauczycielami;
- ma nawyk korzystania z obiektywnych źródeł informacji naukowej oraz posługiwania się zasadami krytycznego wnioskowania przy rozstrzyganiu praktycznych problemów;
- aktywnie aktualizuje wiedzę historyczną.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

Analiza wiadomości wymaganych na wszystkich etapach edukacji dotyczących dziejów w zakresie opisanym w podstawie programowej od pradziejów do świata współczesnego.

Analizowane treści, uporządkowane w układzie chronologicznym, omawiane będą w ramach następujących działów:

starożytność

- Pradzieje i historia starożytnego Wschodu
- Świat starożytnych Greków
- Rzym i świat śródziemnomorski pod rzymskim panowaniem

średniowiecze

- Kształtowanie się średniowiecznej Europy
- Rozkwit średniowiecza
- Schyłek średniowiecza

nowożytność (XVI-do 1795(89))

- Kształtowanie się nowożytnego świata

- Rzeczpospolita w XVI stuleciu
- Europa i świat w „wieku wiary i rozumu”
- Rzeczpospolita w dobie wielkich wojen XVII w
- Europa i świat w epoce oświecenia
- Rzeczpospolita w XVIII w.

XIX wiek

- Rewolucja francuska i czasy napoleońskie w Europie
- Europa i świat w I połowie XIX wieku (do wiosny ludów).
- Polacy w okresie powstań narodowych
- Świat w II połowie XIX wieku (od wojny krymskiej)
- Ziemie polskie w latach 1864-1914
- I wojna światowa i odzyskanie przez Polskę niepodległości

XX wiek

- Świat w dwudziestoleciu międzywojennym
- II Rzeczpospolita
- II wojna światowa
- Ziemie polskie w okresie II wojny światowej.

- Świat po II wojnie światowej
- Polska po II wojnie światowej
- Upadek komunizmu i świat na przełomie XX i XXI wieku

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

np. A1/A2, A3.W1, A3.W2, A3.W3, A3.U1, A3.U2, A3.U3, A3.K1, A3.K2

Bibliografia

Historia (2018-...), Podręczniki dla szkoły podstawowej, Warszawa: WSiP.

Historia (2018-...), Podręczniki dla szkoły podstawowej, Gdynia: Operon.

Historia (2019-...), Podręczniki. Liceum i technikum. Zakres podstawowy, Warszawa: WSiP.

Historia (2019-...), Podręczniki. Liceum i technikum. Zakres rozszerzony, Warszawa: WSiP.

Historia (2019-...), Podręczniki. Zakres podstawowy, Gdynia: Operon.

Historia (2019-...), Podręczniki. Zakres rozszerzony, Gdynia: Operon.

Podróże w czasie (2018-...), Podręczniki, Gdańsk: GWO.

Poznać przeszłość (2019-...), Podręczniki do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres podstawowy, Warszawa: Nowa Era.

Radziwiłł A., Roszkowski W. (2002), *Historia. Podręcznik dla szkół średnich*, Warszawa: PWN.

Sochacki W. (2007), *Historia dla maturzystów. Repetytorium*, Warszawa: Branta.

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIWERSYTETU
WARSZAWSKIEGO

Ślady czasu (2019-...), Podręczniki dla liceum i technikum. Zakres podstawowy i rozszerzony, Gdańsk: GWO.

Wczoraj i dziś (2018-...), Podręczniki do historii dla szkoły podstawowej, Warszawa: Nowa Era.

Zrozumieć przeszłość (2019-...), Podręczniki do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres rozszerzony, Warszawa: Nowa Era.

9. GRAMATYKA CYWILIZACJI. PRZEGLĄD NAUK SPOŁECZNYCH DLA HISTORYKÓW I HISTORYCZEK UCZĄCYCH WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Semestr: I, II i III

Koordinacja: Aleksander Pawlicki

Liczba godzin: 180 h

Opis ogólny kursu

Szkolna wiedza o społeczeństwie obejmuje treści powiązane z kilkoma naukami: socjologią, politologią, stosunkami międzynarodowymi, prawem, psychologią społeczną, filozofią polityczną i ekonomią. Celem kursu jest nie tylko uporządkowanie pojęć z tych dziedzin oraz uzupełnienie wiedzy w zakresie objętym aktualnymi podstawami programowymi szkół podstawowych i średnich, ale także przygotowanie nauczycieli i nauczycielek do samodzielnego eksplorowania tego rozległego terytorium, zwłaszcza w sytuacji jego dynamicznych zmian. Osoby prowadzące lekcje z wiedzy o społeczeństwie w szkole najbardziej chyba spośród wszystkich nauczycieli doświadczają dezaktualizacji informacji oraz tego, jak żywa debata naukowa wyznacza nowe kierunki poznania i myślenia o świecie współczesnym.

Zarazem kurs niniejszy okazuje się niezbędnym uzupełnieniem przygotowania merytorycznego historyków i historyczek, zgodnie ze słowami Fernanda Braudela: *vous savez bien que la limite entre le monde des morts et le monde des vivants se déplace à chaque instant, qu'il n'y a pas de limite entre passé et présent, si bien que l'histoire et la sociologie devraient toujours collaborer, alors qu'elles se heurtent quelquefois comme des visions différentes du monde. (...) Il faut donner sa pleine signification à la très forte remarque*

*de Lucien Febvre : l'histoire n'est pas seulement l'étude du passé, mais aussi l'étude du temps présent.*⁶ „Papież historyków” przypomina też o konieczności wyczułonej uwagi skierowanej na współczesność: *Privilège immense! Qui saurait, dans les faits mêlés de la vie actuelle, distinguer aussi sûrement le durable et l'éphémère ? Pour les contemporains, les faits se présentent trop souvent, hélas, sur un même plan d'importance, et les très grands événements, constructeurs de l'avenir, font si peu de bruit – ils arrivent sur des pattes de tourterelles, disait Nietzsche – qu'on en devine rarement la présence.*⁷

Nie jest zatem przypadkiem, że tytuł kursu powtarza tytuł legendarnego podręcznika braudelowskiego przygotowującego uczniów do studiów w Grandes Ecoles – „Gramatyka cywilizacji”.⁸

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- rozumie podstawowe pojęcia i teorie nauk społecznych niezbędne do prowadzenia zajęć z wiedzy o społeczeństwie w szkole
- rozumie, analizuje i ocenia zapisy podstawy programowej wiedzy o społeczeństwie

⁶ Fernand Braudel, *Les ambitions de l'Histoire*, Paris 1997, s.167

⁷ Tenże, „Pour une économie historique”, *Revue économique*, Vol. 1, nr 1, 1950, s. 38

⁸ Tenże, „Gramatyka cywilizacji”, Warszawa 2006. Jean-François Mattéi tak wyjaśnia braudelowską synekdochę użytą w tytule pracy: *Tout comme la syntaxe grammaticale ramène les différents éléments de la phrase à leur unité de fonction, pour en révéler le sens, la syntaxe historique ordonne les différents rythmes du temps à leur unité d'origine, pour en dévoiler la continuité.* (J-F Mattéi, „Fernand Braudel et la grammaire des civilisations”, <https://www.revuedesdeuxmondes.fr/wp-content/uploads/2016/11/0d247125fe5b84a6b2abb3f684bcee73.pdf>, dostęp 14.01.2019 r.)

- ma podstawową orientację w naukach społecznych, w stopniu pozwalającym mu / jej krytycznie śledzić wypowiedzi przedstawicieli tych nauk w debacie publicznej,
 - zna rzetelne i aktualizowane opracowania będące przeglądami wiedzy z dziedziny nauk społecznych oraz wiarygodne publikatory, tradycyjne i internetowe, pozwalające na bieżąco uzupełniać wiedzę,
 - zna trendy badawcze w domenie nauk społecznych i humanistycznych

Umiejętności

Student/ka:

U9 łączy wiedzę z różnych nauk humanistycznych i społecznych tworząc wielowątkową opowieść o świecie współczesnym,

U10 krytycznie analizuje wydarzenia bieżące i interpretuje je korzystając z dorobku nauk społecznych i humanistycznych

Postawy

Student:

U11 ma nawyk aktualizowania swojej wiedzy w zakresie prawa, stosunków międzynarodowych, socjologii, psychologii społecznej, ekonomii i filozofii politycznej,

U12 ceni interdyscyplinarność,

U13 nie zadawała się powierzchownym oglądem rzeczywistości: konfrontuje różne perspektywy i stara się głęboko zrozumieć bieg rzeczy (braudelowski rytm czasu ludzkiego).

Treści kształcenia realizowane przez kurs

Studenci zapoznają się ze słownikiem, teoriami i kluczowymi dyskusjami w prawie, politologii, socjologii, psychologii społecznej, nauce o stosunkach międzynarodowych, filozofii politycznej oraz ekonomii (w zakresie tematycznym wyznaczanym przez szkolne podstawy programowe). Otrzymują także przegląd literatury i netografię oraz wskazówki dotyczące kierunków i sposobów samodzielnego poszerzania wiedzy w przedmiocie kursu.

Warunki zaliczenia

Zaliczenie odbywa się na zasadach przyjętych w Szkole Edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedniej frekwencji.

Semestr I zaliczamy w oparciu o frekwencję, w semestrze II i III konieczne jest przygotowanie zadań edukacyjnych przydatnych na lekcjach WOS, a wykorzystujących wiedzę z zajęć Gramatyki cywilizacji, zgodnie z kryteriami, które zostaną podane na początku semestru II.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

A3.W1., A3.W2., A3.W3., A3.U1., A3.U2., A3.U3., A3.K1., A3.K2

Bibliografia:

Aronson E., Wilson T.D., Akert R.M. (2012), *Psychologia społeczna*, Poznań: Zysk i S-ka

Balcerowicz L., Rzońca A. (2010), *Zagadki wzrostu gospodarczego. Siły napędowe i kryzysy – analiza porównawcza*, Warszawa:

C.H.Beck

- Bartlett J. (2019), *Ludzie przeciw technologii. Jak internet zabija demokrację (i jak ją możemy ocalić)*, Katowice: Sonia Draga
- Baylis J., Smith S. (2008), *Globalizacja polityki światowej. Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Berman H. (1995), *Prawo i rewolucja. Kształtowanie się zachodniej tradycji prawnej*, Warszawa: PWN
- Bregman R. (2017)., *Utopia dla realistów*, Warszawa: Czarna Owca
- Chauvin T., Stawecki T., Winczorek P. (2016), *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa: C.H. Beck
- Chang Ha-Joon (2015), *Ekonomia, instrukcja obsługi*, Warszawa: Wydawnictwo Krytyka Polityczna
- Delsol Ch. (2018), *Kamienie węgielne. Na czym nam zależy?*, Kraków: Znak
- Ekologia. Przewodnik Krytyki Politycznej* (2010), Warszawa: Wydawnictwo Krytyka Polityczna
- Fuller L.L.(2004), *Moralność prawa*, Warszawa: Dom Wydawniczy ABC
- Garton Ash T. (2018), *Wolne słowo. Dziesięć zasad dla połączonego świata*, Kraków: Znak
- Giddens A. (2004), *Socjologia*; Warszawa: PWN
- Gruchman B., Małuszyńska E. (2018), *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Warszawa: PWN
- Haidt J. (2014), *Prawy umysł. Dlaczego dobrych ludzi dzieli religia i polityka?*, Sopot: Smak Słowa
- Hazlitt H. (2012) *Ekonomia w jednej lekcji*, Warszawa: Instytut Ludwiga von Missesa
- Heywood A. (2006), *Politologia*, Warszawa: PWN
- Hołówka J. (2001), *Etyka w działaniu*, Warszawa: Prószyński i Ska
- Kahneman D. (2012), *Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym*, Poznań: Media Rodzina
- Kymlicka W. (1998), *Współczesna filozofia polityczna*, Kraków: Znak

- Kissinger H. (1996), *Dyplomacja*, Warszawa: Bellona
- Markiewka T.S. (2017), *Język neoliberalizmu. Filozofia, polityka i media*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK
- Partycypacja. Przewodnik Krytyki Politycznej* (2012), Warszawa: Krytyka Polityczna
- Pobłocki K. (2017), *Kapitalizm, historia krótkiego trwania*, Warszawa : Fundacja Nowej Kultury Bęc Zmiana
- Radbruch G, (2019), *Filozofia prawa*, Warszawa: PWN
- Szlachta B. (red.) (2004) *Słownik społeczny*, Kraków: WAM
- Szahaj A., Jakubowski, M. N.(2008), *Filozofia polityki*, Warszawa: PWN
- Sztompka P.(2002), *Socjologia. Analiza społeczeństwa*; Kraków: Znak
- Taylor Ch. (2010), *Nowoczesne imaginaria społeczne*, Kraków: Znak
- Tocqueville A. (2019), *O demokracji w Ameryce*, Warszawa: Aletheia
- Wojciuk A. (2010), *Dylemat potęgi. Praktyczna teoria stosunków międzynarodowych*, Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego
- Wojciszke B. (2016), *Psychologia społeczna*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar
- Wojtaszczyk K. A., Jakubowski W. (red) (2007), *Spółeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, Warszawa; Aspra JR
- Żyro T. (2002), *Politeja. Wprowadzenie do polityki*, Gdańsk: Wydawnictwo Arche

10. LEKCJA I JEJ KONTEKSTY

Semestr: I, II, III

Prowadzący: Aleksander Pawlicki, Magdalena Radwan-Röhrenscheff

Liczba godzin: 60

Opis ogólny kursu

Lekcja i jej konteksty stanowi pomost pomiędzy współczesną dydaktyką ogólną a dydaktykami przedmiotowymi języka polskiego i matematyki. Odwołuje się też do większości pozostałych kursów obecnych w programie Szkoły Edukacji. Większość oferowanych zajęć „Lekcji i jej kontekstów” stanowi wprowadzenie do poznawania ważnych prawidłowości i zasad rządzących procesem nauczania/uczenia się na poziomie ogólnym, aby później można było przyjrzeć się im w kontekście przedmiotowym.

Nauczyciel, prowadząc lekcję, jest w stanie uwzględnić na bieżąco nieliczne informacje o tym, co się dzieje dookoła. Oto wyzwanie: z jednej strony „oszczędność poznawcza” sprawia, że nauczyciel/ka koncentruje się na wydarzeniach dotyczących obszarów dla niego kluczowych, na przykład takich jak: przebieg lekcji, wynikający z jej konstrukcji, realizacja zaplanowanych celów, wprowadzenie i monitorowanie metod i technik. Z drugiej strony dopiero świadomość wielu innych zmiennych pozwala trafnie interpretować bieg rzeczy podczas zajęć i adekwatnie go modyfikować. Głęboko zrozumieć faktyczny sens wydarzeń mających miejsce w klasie może tylko osoba, która uważnie analizuje dane kontekstowe. Kurs wprowadza zatem **zagadnienie klasy szkolnej jako środowiska edukacyjnego oraz lekcji jako jednostki dydaktycznej i metod dedykowanych realizacji celów lekcji**, ukazując zarazem **siedem kontekstów**, koniecznych dla pogłębionego rozumienia zjawisk życia szkolnego.

Przestrzeń. Ten wymiar każe nam uwzględnić informacje o cechach pomieszczenia, zagospodarowaniu go, adekwatności jego urządzenia do potrzeb, (bez)ruchu poszczególnych osób, grze bliskości i oddalenia, ludzkich potrzebach związanych z oswojeniem miejsc, różnicy między miejscem a nie-miejscem (*non-lieu* Marka Augé). Analizę takich danych wspiera proksemika.

Język. Analityk tego wymiaru, lingwista, socjolog języka czy psycholog, uwrażliwiony jest na to, kiedy język staje się mostem, a kiedy murem między ludźmi – co w składni, w słowniku, w uruchamianym wysokim / niskim kontekście wypowiedzi, w kodach językowych, w retoryczności, w (nie)uświadomionej intencji nadawców i odbiorców pomaga lub szkodzi komunikacji.

Dom. Odwołanie do tych danych pojawia się w szkole prawie zawsze, ile razy szkoła jako instytucja nie radzi sobie z dyscyplinowaniem lub uczeniem dziecka. Odwołanie to, jeśli ma być czymś więcej niż alibi dla nauczycielskiej bezradności, musi widzieć – okiem socjologicznym – konsekwencje statusu społeczno-ekonomicznego, problematykę dziedziczenia kapitałów czy wyzwania partycypacji rodzicielskiej a także – okiem pedagogicznym – dylematy wychowawcze związane z prawami rodziny i obowiązkami szkoły.

Imaginaria. Skoro „to, co wyobrażone, ma swoje rzeczywiste konsekwencje”, to należy badać stereotypy, specyficzną metaforykę, na poły uświadomione scenariusze ról społecznych, ale także kahnemanowskie „pułapki myślenia”. Socjologia i psychologia społeczna podsuwają nam informacje, których wpływ na bieg spraw w klasie jest tym większy, im trudniej nam się wobec tej niekoniecznie chcianej wiedzy o sobie zdystansować.

Sprawiedliwość. Liczne badania pokazują, jak znaczące dla zaangażowania uczniowskiego jest poczucie, że nauczyciel/ka „jest fair”. Często jednak sądzimy, że jedynym obszarem, gdzie nauczycielska sprawiedliwość się przejawia jest ocenianie. Tymczasem to , jak dystrybuujemy nasz czas i wysiłek między uczniami, jak reagujemy na ich zachowania, jaki rodzaj przywództwa promujemy, jak

korzystamy z władzy i kiedy jest ona uznawana, a kiedy nie, także nie jest bez znaczenia. Na dokładkę nauczycielskie rozumienie sprawiedliwości i uczniowska interpretacja *bycia fair* okazują się raz za razem bardzo różne. Kto – wraz z psychologami moralności i etykami – kontroluje ten aspekt funkcjonowania relacji w klasie, zrozumie rzeczy niekiedy fundamentalne dla powodzenia nauczycielskich i uczniowskich wysiłków.

Dostępność uczenia się. Specjalne i specyficzne potrzeby edukacyjne uczniów to zmienna często fałszywie interpretowana. Perspektywa psychologiczna koncentruje się na cechach dziecka, ale z punktu widzenia metodyki pracy w klasie zróżnicowanej kluczową kwestią jest, w jaki sposób środowisko uczenia się, zaprojektowane przez nauczyciela/kę, czyni dziecko niepełnosprawnym lub po prostu niezdolnym do pełnego uczestnictwa w procesie uczenia się / nauczania. Podejścia takie jak *Universal Design of Learning* pozwalają zapytać nie tyle o niedostosowanie uczniów, co o niedostosowanie szkoły i wychwycić przejawy owego niedostosowania.

Spółeczna funkcja szkoły. Żadna szkoła nie jest samotną wyspą. Podejmowane w niej działania wynikają zarówno z przyjmowanej przez poszczególnych nauczycieli/ki filozofii szkoły, jak i z oczekiwań społecznych, postulatów politycznych, rozmaitych wizji przyszłości. Niezgodność celów stawianych szkole i w szkole oraz motywacji, do których się odwołujemy może mieć daleko idące konsekwencje, zarówno dla codziennego funkcjonowania nauczycieli/ek, jak i uczniów oraz uczennic. Socjologia edukacji sporo może wyjaśnić w tym zakresie komuś, kto chce zrozumieć, co się wydarza na lekcji.

Kurs „Lekcja i jej konteksty” proponuje w odpowiedzi nie tylko listę siedmiu zmiennych wzywając do napięcia uwagi w klasie i pilnego baczenia na to, co nieoczywiste.

Osoby uczestniczące analizują badania naukowe wskazanych problemów oraz projektują badania własne, które – w zgodzie z podejściem *Action Research* – prowadzą do zmian w warsztacie pracy. Idzie tu zatem o to, aby zobaczyć omawiane kwestie w realiach klas, w których studenci odbywają praktyki, poznać metody, które pozwolą obserwować i analizować zjawiska, a następnie – tam, gdzie to możliwe – wdrażać modyfikacje. W efekcie zaprezentowany w schemacie nr 2 cykl studenci/teki przejdą kilkakrotnie w całości; kilka razy częściowo podczas zajęć „Lekcja i jej konteksty”, częściowo zaś podczas innych zajęć w SE; kilka razy wreszcie wizualizując działania przyszłe, możliwe po objęciu własnych klas w szkołach, gdzie podejmą zatrudnienie.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- zna naukowe podstawy i reguły rządzące procesem uczenia się/nauczania w klasie i poza klasą oraz wiedzieć, jak zgodnie z nimi planować swoją przyszłą pracę,
- zna wybrane strategie i metody działania przydatne w procesie nauczania i oceniania,
- rozpoznaje dobrej jakości projekt edukacyjny,
- rozumie uwarunkowania związane ze zróżnicowanymi potrzebami uczniów i uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dostosowywać odpowiednio swoje działania.
- rozumie różne metafory uczenia i ich konsekwencje,
- zna różne definicje roli nauczyciela i powiązane z nimi zestawy kompetencji,
- rozumie dylematy związane z funkcją wychowawczą szkoły,
- rozumie nierozdzielność wychowania i nauczania w pracy nauczycielskiej i wyprowadza konsekwencje tego stanu rzeczy dla siebie,
- rozumie pojęcie klimatu szkoły / klasy i czynniki wpływające na jego kształtowanie, w tym warunki stworzenia w szkole relacji opartych na szacunku i zaufaniu pomiędzy wszystkimi osobami działającymi
- rozumie rozmaite znaczenia sprawiedliwości w etyce i zmiany jej definicji w różnych grupach wiekowych,
- rozumie wpływ, jaki wywiera uczniowskie poczucie, że jest się sprawiedliwie traktowanym na motywację, dobrostan i wyobrażenia o świecie,
- rozumie znaczenie informacji zwrotnej i zna warunki jej właściwego udzielania oraz przyjmowania,
- odróżnia programy: zamierzony, zrealizowany, przyswojony oraz oceniany.
- zna podstawowe informacje o specjalnych potrzebach edukacyjnych i koniecznych dostosowaniach,

- zna wyniki najważniejszych badań międzynarodowych i polskich dotyczące społecznych uwarunkowań ścieżek edukacyjnych uczniów i różnicowania się szkół,
- zna efekty zwrotne systemu egzaminów zewnętrznych i stanowiska stron w debacie o tym systemie.

Umiejętności

Student/ka:

- konstruuje zdarzenia krytyczne (wg Davida Trippa),
- umiejętnie zadaje pytania o szkolną rzeczywistość,
- potrafi zidentyfikować potrzeby dostosowania metod pracy do klasy zróżnicowanej pod względem poznawczym, kulturowym, statusu społecznego lub materialnego,
- dobiera metody nauczania do nauczanych treści i potrafi zorganizować pracę uczniów,
- umie planować, przeprowadzić i ocenić zajęcia edukacyjne przygotowane zgodnie z zasadami sztuki nauczania,
- umie obserwować procesy edukacyjne, poddawać refleksji i wykorzystywać wyniki własnych obserwacji do analizy ról i czynności pedagogicznych,
- korzysta z różnorodnych źródeł oraz metod badawczych do analizy sytuacji w klasie i szkole oraz do ewaluacji własnej pracy,
- interpretuje zachowania osób działających w szkole w kontekście sytuacji i przypisanych ról społecznych,
- analizuje sposoby komunikowania się w szkole,
- korzysta w swoich analizach sytuacji komunikacyjnych z instrumentarium analizy transakcyjnej,

- korzysta z wiedzy o przestrzeni klasy szkolnej projektując i badając lekcje,
- krytycznie rozważa swoje zachowania włączając wiedzę o błędach poznawczych,
- dyskutuje wady i zalety różnych podejść do oceniania szkolnego,
- analizuje elementy zastanej rzeczywistości szkolnej, zarówno w wymiarze materialnym, jak i mentalnym, które wymagają dostosowania do potrzeb osób uczących się (uczniów, nauczycieli i rodziców)
- analizuje rzeczywistość szkolną odwołując się do konceptu programu ukrytego,
- dekonstruuje społeczne dyskursy o szkole i jej zadaniach, w szczególności o związkach systemu edukacji i rynku pracy,
- stosuje, analizuje i ocenia różne metody i techniki nauczania z uwagi na ich potencjał oraz rzeczywisty wpływ na aktywizację uczniów w klasie,
- włącza w tok zajęć struktury pozwalające rozwijać metapoznanie uczniowskie,
- potrafi dostrzegać mechanizmy faworyzujące lub defaworyzujące poszczególnych uczniów i grupy uczniów.

Postawy

Student/ka:

- jest świadomy/a znaczenia badań naukowych dla praktyki nauczyciela,
- ciekawi się innowacjami pedagogicznymi – charakteryzuje go / ją w tym zakresie otwartości na zmianę złączoną z ostrożnym krytycyzmem,
- ma odwagę samodzielnie podejmować umiarkowane ryzyko w działaniu, zachowując zdolność krytycznych sądów i weryfikowania postępowania,

- współpracuje z innymi i podejmuje się kształtowania z uczniami, rodzicami i innymi nauczycielami klimatu sprzyjającego procesom kształcenia, refleksyjnym badaczem / badaczką procesów, w których sam / sama uczestniczy lub których jest zaangażowanym świadkiem,
- jest osobą biorącą odpowiedzialność za swoje uczenie się, za jakość współpracy w grupie i postępy czynione przez innych,
- jest osobą dobrze znoszącą niepewność sądów wypowiedzianych nt. faktów obserwowanych w szkole,
- rozwija wytrwale swoje kompetencje metapoznawcze zmierzając do dojrzałej samowiedzy,
- jest osobą roztropną projektującą działania w szkole ze świadomością kontekstu – istnienia sieci zmiennych wpływających na wynik działania,
- jest osobą wrażliwą na przejawy niesprawiedliwości w szkole,
- postrzega współpracę z domem jako warunek *sine qua non* procesu dydaktyczno-wychowawczego i uznaje rodziców (opiekunów) za partnerów w tym procesie.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Zagadnienie klasy szkolnej jako środowiska edukacyjnego: procesy społeczne w klasie, tworzenie środowiska sprzyjającego postępom w nauce oraz sposób nauczania w klasie zróżnicowanej pod względem poznawczym, kulturowym, statusu społecznego lub materialnego. Klimat klasy. Interakcje w klasie.
2. Lekcja jako jednostka dydaktyczna oraz jej budowa. Modele lekcji. Style i techniki pracy z uczniami.

3. Znaczenie języka jako narzędzia pracy nauczyciela. Praca z uczniami z ograniczoną znajomością języka polskiego lub zaburzeniami komunikacji językowej. Metody porozumiewania się w celach dydaktycznych – sztuka wykładania i zadawania pytań, sposoby zwiększania aktywności komunikacyjnej uczniów.
4. Znaczenie współpracy w budowaniu klimatu klasy, sprzyjającemu uczeniu się. Metody i techniki pracy zespołowej. Rozwijanie umiejętności liderek uczniów.
5. Projektowanie działań edukacyjnych dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów, w szczególności możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się. Sposoby wyrównywania szans edukacyjnych.
6. Szkoła jako mechanizm ruchliwości lub reprodukcji społecznej.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

B.1.W2, B.1.W3, B.1.W4, B.1.U2, B.1.U3, B.1.U5, B.2.W1, B.2.W2, B.2.W3, B.2.W4, B.2.W5, B.2.W6, B.2.W7, B.2.U4, B.2.U6, B.2.U7, B.2.K3, B.2.K4, B.3.W1, B.3.U1, B.3.U2, B.3.U3, B.3.U4, B.3.U6, B.3.K1, C.W1., C.W2., C.W3., C.W4., C.W5., C.W7., C.U1., C.U3., C.U4., C.K1, D.1/E.1.W8, D.1/E.1.W11, D.1/E.1.W14

Bibliografia

Adrian B.: *Kultura szkoły. W poszukiwaniu nieuchwytnego*. Oficyna Wydawnicza Impuls: Kraków 2011

Benjamin H.: *Edukacja jaskiniowców*. Wydawnictwo Edukacyjne "Żak": Warszawa 1998

Bourdieu P., Passeron J.C.: *Reprodukcja. Elementy teorii systemu nauczania*. PWN: Warszawa 2006

Brezinka W.: *Wychowywać dzisiaj. Zarys problematyki*. Wydawnictwo WAM: Kraków 2007

Brzezińska A.I., Jabłoński S., Ziółkowska B.: *Specyficzne i specjalne potrzeby edukacyjne*. Edukacja, nr 2/2014, ss.37-53.

- Dembo M.H.: *Stosowana psychologia wychowawcza*, Wydawnictwo Szkolne PWN: Warszawa 1997
- Domagała Kręcioch A., Majerek B. (red.): *Szkoła jako przestrzeń edukacyjnego (nie)porozumienia*. Oficyna Wydawnicza Impuls: Kraków 2014
- Dudzikowa M.: *Esej o codzienności szkolnej z perspektywy metafory* [w:] Dudzikowa M, Czerepaniak- Walczak M. (red.): *Wychowanie. Pojęcia – procesy – konteksty*, GWP: Gdańsk 2010, t.5.
- Frey N., Fisher D., Everlove S.: *Productive Group Work*. ASCD: Alexandria Virginia 2009
- Janowski A.: *Uczeń w teatrze życia szkolnego*. WSiP: Warszawa 1998
- Kahneman D. *Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym*, Media Rodzina: Poznań 2012
- Kalinowska K.: *Interakcje pedagogiczne w szkole gimnazjalnej*. Przegląd Socjologii Jakościowej, t. 8, nr 3, 2012, s. 30–57
- Kawka M.: *Dyskurs szkolny. Zagadnienia języka*. Wydawnictwo Naukowe WSP: Kraków 1999
- Klus-Stańska D.: *Paradygmaty dydaktyki. Myśleć teorią o praktyce*, WN PWN: Warszawa 2018
- Krause A.: *Współczesne paradygmaty pedagogiki specjalnej*. Oficyna Wydawnicza Impuls: Kraków 2011
- Melosik Z.: *Kultura popularna i tożsamość młodzieży. W niewoli władzy i wolności*. Kraków 2013
- Mertler C.A.: *Action Research: Improving Schools and Empowering Educators*, SAGE: Thousand Oaks 2014
- Moss C. M., Susan M. Brookhart S. M.: *Advancing Formative Assessment in Every Classroom*. Association for Supervision & Curriculum Development: Alexandria Virginia 2009
- Nalaskowski A.: *Przestrzenie i miejsca szkoły*. Oficyna Wydawnicza Impuls: Kraków 2002
- Nierówna droga . Ewolucja nierówności społecznych we współczesnej Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej - wyzwania dla PAFW*. Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”: Warszawa 2016

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

Nowak-Dziemianowicz M.: *Oblicza edukacji. Między pozorami a refleksyjną zmianą*. Dolnośląska Szkoła Wyższa: Wrocław 2014
Pankowska D.: *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*. Wydawnictwo UMCS: Lublin 2010
Petty G.: *Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców*, GWP: Sopot 2018

Spółeczeństwo w drodze do wiedzy. Instytut Badań Edukacyjnych: Warszawa 2010

Szewczyk - Kowalczyk J.: *Codziennosc szkolna w optyce rytuałów (codzienne rytuały szkolne w perspektywie common sense)* [w:]

Dudzikowa M., Czerepaniak - Walczak M. (red.): *Wychowanie. Pojęcia – procesy – konteksty*. GWP: Gdańsk 2010

Tomlinson C. A., Moon T. R.: *Assessment and Student Success in a Differentiated Classroom*. ASCD: Alexandria Virginia 2013

Using Assessments Thoughtfully. Educational Leadership March 2014, v. 71. nr 6:

Wileczek A., Możdżonek I.: *Szkolna (nie)komunikacja. Bariery w dyskursie wczesnoszkolnym*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2015

11. FILOZOFICZNE SPORY O EDUKACJĘ

Semestr: I

Prowadzący: dr Tomasz Mazur, mgr Misza Tomaszewski

Liczba godzin: 16

Opis ogólny kursu

Wraz z ewolucją kultury i postępowaniem cywilizacji technicznej życie ludzkie w coraz większym stopniu wymaga przygotowania, wprowadzenia, instrukcji – zazwyczaj przedsięwzięcie takie określamy mianem uczenia, a jego instytucjonalna forma to szkoła. Ogólna konstrukcja tego procesu jest prosta: z jednej strony mamy ucznia, który, bez względu na jego wiek, wymaga jakiejś instrukcji, pouczenia, przygotowania, z drugiej zaś strony mamy nauczyciela, który, odpowiednio do tego przeszkolony, ma za zadanie określone cele edukacyjne zrealizować. Jednak, poddany bliższej analizie proces ten nastrocza bardzo poważnych trudności, które od dwóch i pół tysiąca lat wywołują zażarte spory. Co jest właściwym celem edukacji: wyposażenie ucznia w kompetencje techniczne czy raczej wykształcenie moralne? Co to znaczy, że uczeń jest przygotowany do życia: bycie kompetentnym pracownikiem czy umiejętności osiągnięcia w tym życiu szczęścia? Jaki model człowieczeństwa winna realizować edukacja: indywidualisty, społecznika, artysty, wyznawcy, parownika, posłusznego obywatela? A może myślenie w kategoriach modelu jest błędne, bo to uczeń sam powinien się określić? Ale jak stworzyć dla takiego określenia idealne warunki? Kto bowiem ma prawo decydować czego i jak winien uczyć się w szkole młody człowiek – jakie kwalifikacje są do tego wystarczające? Czy da się uniknąć w procesie edukacji pewnego

elementu narzucenia przez nauczyciela własnej wizji świata? Jak ma się nauczanie do natury człowieka: winna być ona raczej hamowana i powściągnięta, czy pielęgnowana i rozwijana? Czy w ogóle jest jeszcze coś takiego jak natura człowieka?

Zajęcia są zorganizowane wokół pytań w rodzaju wymienionych powyżej oraz wokół podanej listy lektur (czytamy fragmenty z nich). Ich głównym celem, a więc też pożądanym efektem jest umożliwienie studentom merytorycznego włączenia się w wyznaczany przez nie nurt debaty, w szczególności zaś uzmysłowienie sobie, że za każdym procesem nauczania kryją się mniej lub bardziej głęboko ukryte założenia natury filozoficznej, zwłaszcza zaś aksjologiczne i antropologiczne.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- zaznajamia się pobieżnie z głównymi zagadnieniami filozofii edukacji, w szczególności z jej aspektami aksjologicznymi.

Umiejętności

Student/ka:

- rozumie, jak szczegółowe i ogólne decyzje edukacyjne przekładają się na szerszą wizję człowieka i jego miejsca w społeczeństwie,
- dostrzega kontekst moralny działań edukacyjnych,
- uczy się krytycznie podchodzić do własnych, bezrefleksyjnie przyjętych celów edukacyjnych,
- rozumie zależność między wizją polityczną (np. liberalizm, konserwatyzm) a wizją edukacji szkolnej.

Postawy

Student/ka:

- zdaje sobie sprawę z ukrytych założeń moralnych i antropologicznych, które zasilają jego poglądy na rolę nauczyciela i szkoły,
- przestaje postrzegać konkretne rozwiązania edukacyjne bezkrytycznie— dostrzega bowiem, że są one wytworem przygodnych wizji moralnych i politycznych,
- jest w stanie z szacunkiem podejść do innych wizji szkoły.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

B.2.W1., B.2.W2., B.2.W3., B.2.U3.,

Bibliografia

Platon: *Gorgiasz*. Wydawnictwo Marek Derewiecki: Kęty 2002.

Platon: *Państwo*. Wydawnictwo Marek Derewiecki: Kęty 2009.

Arystoteles: *Etyka Nikomachejska*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2012.

Bloom A.: *Umysł zamknięty: o tym, jak amerykańskie szkolnictwo wyższe zawiodło demokrację i zubożyło dusze dzisiejszych studentów*. Wydawnictwo Zysk i Ska: Poznań 2012.

Seneka: *Listy moralne do Lucylusza*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2010.

Św. Tomasz z Akwinu: *Traktat o roztropności*. Wydawnictwo Marek Derewiecki: Kęty 20011.

Rousseau J. J.: *Emil czyli O wychowaniu*. Ossolineum: Wrocław 1955.

Neil A.: *Nowa Summerhill*. Wydawnictwo Zysk i Ska: Poznań 1994.

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

Nussbaum M.: *Nie dla zysku*. Fundacja Kultura Liberalna: Warszawa 2016.

Sloterdijk P.: *Musisz życie swe odmienić: o antropotechnice*. Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2014.

Stainer G.: *Nauki mistrzów*. Wydawnictwo Zysk i Ska: Poznań 2007.

Carr N.: *Płytki umysł*. Grupa Wydawnicza Helion: Gliwice 2013.

Newport C.: *Praca głęboka: jak odnieść sukces w świecie, w którym ciągle coś nas rozprasza*. Studio Emka: Warszawa 2018.

Heidt J.: *Prawy umysł*. Wydawnictwo Smak Słowa: Sopot 2014.

Alter A.: *Uzależnienia 2.0*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego: Kraków 2018.

Chmura-Rutkowska I.: *Nie jestem nauczycielem* [w:] Szulski J.: *Nauczyciel z Polski* JS&Co: Warszawa 2021.

Criado Perez C.: *Niewidzialne kobiety: Jak dane tworzą świat skrojony pod mężczyzn* Karakter: Kraków 2020.

12. SYSTEM EDUKACJI I PRAWO OŚWIATOWE

Semestr: II - III

Prowadzący: Beata Domerecka

Liczba godzin: 10h

Opis ogólny kursu

Kurs ma na celu zapoznanie uczestników z organizacją i zasadami funkcjonowania systemu edukacji w Polsce, w tym z przepisami prawa mającymi zastosowanie do sytuacji, które mogą się zdarzyć w rzeczywistej pracy nauczycielskiej. Szczególny nacisk w kursie kładzie się na prawo oświatowe dotyczące pracy nauczycieli na lekcjach oraz sytuacji nauczyciela jako pracownika konkretnej szkoły. To sprawia, że główną metodą pracy w ramach kursu jest wykorzystywanie casusów prawnych i rozwiązywanie ich przy użyciu narzędzi prawnych.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student:

- zna organizację i zasady funkcjonowania systemu edukacji w Polsce, w tym jego aspekty prawne;
- zna i rozumie źródła prawa;
- wie, gdzie można znaleźć potrzebne akty prawne i jak ich szukać;
- zna najważniejsze pojęcia i przepisy prawa oświatowego w zakresie określonym przez szczegółowy program kursu.

Umiejętności

Student:

- wyszukuje za pomocą dostępnych programów internetowych właściwe zapisy prawa;
- potrafi wyznaczyć miejsce aktów prawnych w hierarchii stanowionego prawa; rozróżnia prawo wewnętrzne od prawa wyższego rzędu i określa jego zadania;
- w konkretnym przypadku potrafi powołać się na trzy źródła (ustawę, rozporządzenie i prawo wewnętrzne) dla wyjaśnienia własnej interpretacji;
- umie stosować prawo oświatowe do rozwiązywania casusów, które może napotkać w swojej pracy nauczycielskiej.

Postawy

Student:

- jest obiektywny i wnikliwy, podejmuje decyzje oparte na rzetelnej analizie dostępnych danych;
- jest dociekliwy w poszukiwaniu umocowania dla własnych decyzji;
- projektuje własną pracę w oparciu o znajomość prawa.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Organizacja i funkcjonowanie systemu oświaty.
2. Organy szkoły (dyrektor, rada pedagogiczna, samorząd uczniowski, rada rodziców, rada szkoły) oraz nadzór pedagogiczny.

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

3. Stosunek pracy.
4. Awans zawodowy i ocena pracy nauczyciela.
5. Bezpieczeństwo uczniów w szkole – obowiązki nauczyciela oraz odpowiedzialność prawna (w tym dyscyplinarna i karna)

**Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs
B2.W1, B2.W2, B2.W3, B2.K3**

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

13. WARSZTATY REDAKCYJNE

Semestr: I

Prowadzący: dr Kinga Białek

Liczba godzin: 8h

Opis ogólny kursu

Warsztaty redakcyjne mają pomóc w prezentowaniu nauczycielskich refleksji i obserwacji w formie wypowiedzi pisemnej oraz wykształceniu umiejętności kluczowych dla jakości profesjonalnej komunikacji. Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawowymi informacjami na temat techniki opracowania tekstu, nauka notowania własnych przemyśleń i refleksji w sposób spójny i logiczny, a także zachęta do samodzielności w opracowywaniu materiału na piśmie. Może to ułatwić współpracę koleżeńską i komunikowanie się w środowisku szkolnym.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student:

- zna reguły opracowywania pisemnych prac użytecznych w dialogu akademickim i profesjonalnym.

Umiejętności

Student:

- umie zaplanować, napisać i zredagować użyteczne w zawodzie wypowiedzi pisemne, formułować argumenty, wyodrębnić tezy, wyciągać wnioski, streszczać,
- potrafi dokonać efektywnej redakcji własnego tekstu.

Postawy

Student:

- rozumie potrzebę i zasady pracy zespołowej, wie jak ważna dla tej współpracy jest umiejętność klarownego formułowania myśli w formie pisemnej.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Czym pisać? Jak zacząć?
2. Organizacja pracy i czas na refleksję. Notowanie.
3. Techniki planowania wypowiedzi pisemnej.
4. Cel i odbiorca tekstu.
5. Plan organiczny czy swobodna wypowiedź.
6. Struktura wypowiedzi. Typy tekstów (informacyjny, argumentacyjny, analityczny itp.)
7. Redagowanie. Krytyczna samoocena tekstu.

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

**Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:
C.W7., C.U8., C.K2.**

14. PRAKTYKI PSYCHOLOGICZNO – PEDAGOGICZNE I DYDAKTYCZNE

Semestr: I - III

Prowadzący: Magdalena Jurewicz (koordynator przedmiotu)

Liczba godzin: 286 h praktyk, w tym praktyki psychologiczno-pedagogiczne (36 godzin) oraz dydaktyczne (w szkole podstawowej 125 godzin oraz w szkole ponadpodstawowej 125 godzin)

Opis ogólny kursu

Praktyka studencka obejmuje praktyki psychologiczno-pedagogiczne oraz dydaktyczne, które realizowane są w szkole podstawowej oraz ponadpodstawowej (praktyka na danym poziomie odbywa się w ciągu jednego semestru roku szkolnego). Praktyki realizowane są od września do czerwca danego roku akademickiego. W każdym tygodniu student odbywa praktykę wymiarze minimum 12 godzin tygodniowo, co oznacza, że zajmuje mu ona poranną i południową część dnia. Praktyki obejmują także innego rodzaju doświadczenia: udział w wycieczkach klasowych, zebraniach z rodzicami, zebraniach zespołów nauczycielskich, innych wydarzeniach z życia szkoły. Przez cały czas trwania praktyk pod opieką jednego mentora znajduje się dwóch studentów. Podczas praktyk studenci wykorzystują różnorodne narzędzia obserwacji i analizy warsztatu pracy nauczyciela oraz diagnozy kultury pracy szkoły, poznane na seminarium integrującym i innych przedmiotach Szkoły Edukacji, współprowadzą i prowadzą fragmenty lekcji i całe lekcje wraz z nauczycielem mentorem, drugim studentem lub samodzielnie. Praktyki odbywają się w szkołach praktyk, które współpracują ze Szkołą Edukacji. W wyniku ścisłej współpracy mentorzy (opiekunowie praktyk) ze szkół praktyk odbyli liczne warsztaty, przygotowujące ich do pełnienia roli mentorskiej. Celem warsztatów było także uwspólnienie spojrzenia na nauczanie i edukację i języka rozmowy o niej.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka zna i rozumie:

14. zna specyfikę szkoły podstawowej i ponadpodstawowej, w odniesieniu do dydaktyki i aspektów wychowawczych,
15. zna zasady prowadzenia dokumentacji szkolnej.

Umiejętności

Student/ka potrafi:

- potrafi dokonać obserwacji działań dydaktycznych podejmowanych w różnych sytuacjach dydaktycznych i wychowawczych,
- potrafi dokumentować swoje doświadczenia w formie portfolio,
- potrafi przeprowadzić lekcję lub jej fragment,
- potrafi wykorzystać w praktyce wiedzę na temat współprowadzenia lekcji,
- potrafi dokonać ewaluacji działań dydaktycznych (własnych i obserwowanych),
- potrafi dokonać modyfikacji własnego sposobu nauczania,
- potrafi zaprojektować użyteczne materiały dydaktyczne.

Postawy

Student/ka:

- jest świadomy funkcji autorefleksji i ewaluacji w planowaniu własnej pracy,

- jest świadomy własnych słabych i mocnych stron w kontekście nauczania.

Treści kształcenia w praktyce realizowane przez kurs:

Wszystkie treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, przypisane poszczególnym kursom Szkoły Edukacji, są również przedmiotem zastosowania na praktykach studenckich. W szczególności studenci wykorzystują następujące metody pracy:

- obserwacje pracy uczniów, nauczyciela, w tym obserwacje koleżeńskie,
- monitorowanie pracy uczniów,
- praca z informacją zwrotną,
- współprowadzenie lekcji,
- planowanie i prowadzenie lekcji oraz cykle lekcji.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

B.3.W1., B.3.W2., B.3.W3., B.3.U1., B.3.U2., B.3.U3., B.3.U4., B.3.U4., B.3.U5., B.3.U6., B.3.K1., D.2/E.2.W1., D.2/E.2.W2., D.2/E.2.W3., D.2/E.2.U1., D.2/E.2.U2., D.2/E.2.U3., D.2/E.2.K1.

15. TUTORIAL

Semestr: I – III

Prowadzący: dr Kinga Białek, mgr Aurelia Cyboroń, mgr Jan Goldstein, dr hab. Marcin Grynberg, mgr Marcin Karpiński, dr Iwona Kołodziejek (koordynatorka), mgr Beata Kotarba, dr Piotr Kroll, mgr Beata Ordakowska-Szumaska, mgr Grażyna Sekulska – Gładysz, dr Sebastian Rajewicz, mgr Jacek Staniszewski, mgr Joanna Stocka, mgr Agnieszka Sułowska, mgr Andrzej Turbiasz,

Liczba godzin: 17h

Opis ogólny kursu

Tutor/ka Szkoły Edukacji wspiera studenta/studentkę w ich rozwoju, w określeniu i realizacji ich planów. Jest gwarantem głębokiej indywidualizacji kształcenia. Pomaga odkrywać mocne strony i talenty, budować właściwą samoocenę ich nauczycielskiego doświadczenia. Wskazuje sposoby obserwacji i refleksji nad warsztatem pracy nauczyciela oraz wspiera studentów w ewaluacji ich działań. Wspiera studenta na początku jego studiów, umożliwiając mu głębsze osadzenie w nowej rzeczywistości i wzmacniając jego poczucie przynależności. Służy pomocą w zrozumieniu procedur, standardów, oczekiwań.

Podstawowym zadaniem tutora/tutorki jest prowadzenie indywidualnego tutorialu, opartego na praktyce i doświadczeniu. Tutorialem określamy szereg działań, których podmiotem jest każdy ze studentów Szkoły Edukacji. W jego ramach student/ka otrzymuje wsparcie w kształtowaniu swojego nauczycielskiego doświadczenia, zarówno w perspektywie ogólnej, wychowawczej, jak i dydaktyki szczegółowej. Na spotkaniach wspiera go/ją w projektowaniu działań, związanych z pracą w szkole, a także obszarów rozwoju. Istotne jest,

aby student/ka budował/a swoją niezależność oraz poczucie sprawstwa, ćwiczył/a się w konsekwencji oraz wzmacniał/a i utrwalał/a rozwijane kompetencje.

We współpracy istotnym punktem odniesienia jest doświadczenie i wiedza, wzbogacane dzięki udziałowi studenta/teki w praktykach szkolnych oraz zajęciach SE. W trakcie trwania praktyk szkolnych tutor/ka obserwuje lekcje prowadzone przez studentów lub ich fragmenty, omawiają je wspólnie i na podstawie wniosków planują dalsze działania. W ten sposób pracują także nad analizą nagrań, przyniesionych przez studenta/tkę i pokazujących jego praktykę. W czasie każdego semestru praktyk (zarówno w szkole podstawowej jak i ponadpodstawowej) mają miejsce dwa spotkania trójstronne, w których oprócz studenta/teki i tutora/rki uczestniczy także mentor/ka, współpracujący ze studentem w czasie trwania jego praktyk. Spotkania tego rodzaju wspierają samoocenę podopiecznego/nej. Wprowadzenie studenta/teki w zasady tutorialu, umożliwienie mu/jej doświadczenia takiej formy współpracy i wsparcia umożliwia w przyszłości wykorzystywanie tej wiedzy w pracy z uczniami lub innymi dorosłymi uczącymi się (na przykład podopiecznym stażu). Podczas zajęć tutor/ka nie tylko wykorzystuje różne techniki pracy, ale także omawia na bieżąco z podopiecznym efekty stosowania tych technik i narzędzi. Dzięki temu student/ka buduje swój tutorski warsztat.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student:

- zna zasady prowadzenia tutorialu oraz wie, na czym polega praca tutora,
- zna zasady planowania i monitorowania zmiany we własnym warsztacie pracy,
- wie, w jaki sposób wykorzystywać narzędzia rozwoju, wykorzystywane w coachingu i tutoring,

- zna narzędzia planowania swojego rozwoju zawodowego,
- wie, czym jest program wewnętrzny nauczyciela oraz jak można pracować nad jego dekonstrukcją.

Umiejętności

Student:

- potrafi dokonać oceny własnych kompetencji i doskonali umiejętności w trakcie realizowania działań pedagogicznych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych),
- potrafi określać cele rozwoju zawodowego w oparciu o autoewaluację nauczycielskiego warsztatu pracy oraz wybrane standardy rozwoju,
- potrafi dokonywać obserwacji i analizy sytuacji i zdarzeń pedagogicznych,
- potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje profesjonalne umiejętności związane z działalnością pedagogiczną,
- potrafi wspierać w rozwoju innego dorosłego lub ucznia.

Postawy

Student:

- rozumie istotę tutoringów, wyrażającą się w nauczaniu krytycznego myślenia oraz postawy aporetycznej, gwarantowaniu wolności i szacunku wobec podopiecznego,
- rozumie potrzebę stosowania różnorodnych narzędzi autoewaluacji w pracy nauczycielskiej, w tym pracy z nagraniami lekcji
- rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie,

- stosuje się do zasad etyki zawodu nauczycielskiego,
- charakteryzuje się wrażliwością etyczną, otwartością, refleksyjnością oraz poczuciem odpowiedzialności,
- jest gotowy/a do podejmowania wyzwań zawodowych; wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w realizacji indywidualnych i zespołowych zadań zawodowych wynikających z roli nauczyciela,
- jest świadom/a, jaką rolę odgrywa w pracy i rozwoju nauczyciela współpraca z innym nauczycielem,
- cechuje się odwagą w określaniu obszarów rozwoju, wykraczając poza strefę komfortu i właściwie diagnozując strefę najbliższego rozwoju.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Budowanie relacji między tutorem/rką a studentem/tką. Autobiografie nauczycielskie.
2. Wprowadzenie w zasady współpracy między tutorem/tutorką a studentem/ studentką. Określenie kontraktu tutorskiego.
3. Definiowanie mocnych stron i potencjału podopiecznego. Wykorzystywanie osobistych pasji i zainteresowania w rozwoju i pracy nauczyciela.
4. Samoocena studenta w oparciu o standardy rozwoju. Program wewnętrzny nauczyciela.
5. Określanie celów rozwojowych studenta oraz planowanie działań w odniesieniu do wyników samooceny.
6. Omawianie doświadczeń szkolnych. Definiowanie sukcesów, trudności i wyzwań.
7. Monitorowanie prowadzonych działań. Planowanie modyfikacji. Ewaluacja.
8. Podsumowanie pracy w tutorialu. Planowanie dalszej pracy z wykorzystaniem narzędzi coachingu/ tutoring w pierwszym roku pracy w szkole.

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:
B.1.W5., B.1.U3., B.1.U4., B.1.U7., B.1.K1., B.1.K2., B.2.U2.

Bibliografia

Boreen J., Johnson M. K., Niday D., Potts J. (2009). *Mentoring Beginning Teachers*, second edition: Guiding, Reflecting, Coaching. Portsmouth: Stenhouse Publishers.

Czekierda P., Fingas B., Szala M. (red.) (2016). *Tutoring. Teoria, praktyka, studia przypadków*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Wprowadzenie do coachingu, Prowadzenie procesu coachingowego. Materiały szkoleniowe przygotowane przez Szkołę Liderów dla uczestników i uczestniczek warsztatów coachingowych w ramach projektu *Przywództwo i zarządzanie w oświacie*. Warszawa: ORE.

16. AUTOBIOGRAFIA EDUKACYJNA

Semestr: I

Prowadzący: Aleksander Pawlicki z zespołem Szkoły Edukacji

Liczba godzin: 20h

Opis ogólny kursu

Refleksyjność, rozumiana jako zdolność do namysłu nad swoim działaniem, prowadząca do coraz lepszego rozumienia siebie i swojej dziedziny oraz do wzięcia odpowiedzialności za swoją pracę, uznawana jest dziś za jedną z najważniejszych kompetencji profesjonalnych w oświacie. Ukształtowanie „refleksyjnego praktyka” jest celem całego procesu uczenia się w Szkole Edukacji, a wstęp do realizacji tego celu to zajęcia poświęcone „autobiografii edukacyjnej”.

Biografia każdego ze studentów i studentek zawiera olbrzymią liczbę doświadczeń szkolnych pochodzących z czasów dzieciństwa i wczesnej młodości. Analiza tych doświadczeń – wiedzy uprzedniej studentów nt. uczenia się / nauczania – jest warunkiem koniecznym profesjonalnego rozwoju w Szkole Edukacji. Inaczej, przyjmowane poza świadomością dydaktyczne teorie naiwne, nawyki czy niewypowiedziane założenia dotyczące szkoły, będą nieustannie zaburzać uczenie się studentów i studentek. Nie idzie przy tym o odebranie komukolwiek ważnych, formujących doświadczeń, niekiedy kluczowych dla wyboru zawodu nauczycielskiego. Celem zajęć jest natomiast krytyczny osąd „szkolnych czasów” i potocznej teorii szkoły. Osąd ten pozwoli absolwentowi studiów stworzyć z czasem osobistą metodę dydaktyczną na mocnym fundamencie wspólnej teorii ugruntowanej w badaniach edukacyjnych.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Student / studentka:

- rozumie i wykorzystuje następujące pojęcia: wiedza potoczna, wiedza zdroworozsądkowa, teorie naiwne, przedsąd (w ujęciu H.-G. Gadamera), program ukryty;
- analizuje swoje przeświadczenia dotyczące: istoty uczenia się, cech definicyjnych szkoły, celów edukacji, roli nauczyciela;
- dyskutuje o swoich koncepcjach z innymi i konfrontuje je z tekstami naukowymi;
- wyróżnia i opisuje wydarzenia formujące ją / jego wizję edukacji;
- dokonuje krytycznej analizy powyższej autonarracji.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

- udział w symulacji rady pedagogicznej i jej analiza,
- autoanaliza biografii edukacyjnej w modelu „podróż bohatera”,
- analiza metod uczenia się i nauczania kładących nacisk na pracy własnej ucznia i jego samoregulacji,
- formułowanie pytań dotyczących teorii osobistych i naukowych uczenia się / nauczania,
- analiza i rozwijanie sformułowanych pytań ww. rodzaju.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:

B2.W1, B2.W2, B2.U3, B2.K1

17. TOŻSAMOŚĆ I ZASOBY OSOBISTE NAUCZYCIELA

Semestr: I

Prowadzący: Aleksander Pawlicki

Liczba godzin: 30h

Opis ogólny kursu

Świetni nauczyciele mają wiele cech wspólnych – na przykład koncentrują się na uczeniu się uczniów, a nie na sobie, sprawnie diagnozują stopień zrozumienia danego tematu przez uczniów i na bieżąco dostosowują do niego swoje nauczanie, budują sprzyjający uczeniu się klimat klasy. A jednak we wszystkich tych (i innych) działaniach, które stanowią o dobrym rzemiośle nauczycielskim, świetni nauczyciele przejawiają również coś mniej uchwytnego: autentyczność, świadomość i pewność siebie, a nawet pewną dozę sztuki, która wynika z ich osobowości. Indywidualności tej nie można i nie należy pomijać w procesie „stawania się nauczycielem” ponieważ w edukacji – by użyć słów Marshalla McLuhana poza ich pierwotnym kontekstem – „przekaznik jest przekazem”.

Intensywny warsztat „Tożsamość i zasoby osobiste nauczyciela” jest pierwszym krokiem na drodze budowania samoświadomości i tożsamości nauczycielskiej studentów Szkoły Edukacji PAFW i UW. Pozostając w silnym związku (czasowym i tematycznym) z warsztatem „Autobiografia edukacyjna”, warsztat „Tożsamość i zasoby osobiste nauczyciela” posługuje się metodami introspekcji oraz treningu interpersonalnego, aby pomóc studentom uświadomić sobie, jakimi nauczycielami pragną zostać i jak są postrzegani przez innych. Warsztaty przysłużą się również budowaniu, ze zbioru wcześniej nieznanających się ludzi, grupy studenckiej – wspólnoty osób, którzy sobie ufają i wierzą, że mogą rozwijać się, korzystając z siebie nawzajem.

Warsztat obejmie również przygotowanie w zakresie emisji głosu.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Student/ka:

- uświadamia sobie głębokie motywacje, które popchnęły ją/go w kierunku wyboru zawodu nauczyciela;
- zaczyna konstruować lub rekonstruować wizję siebie jako nauczyciela;
- zaczyna rozumieć własne silne strony / zasoby osobiste, które może wykorzystać w pracy nauczycielskiej oraz swoje słabsze strony – te, nad którymi musi jeszcze pracować;
- poznaje niektóre aspekty postrzegania siebie przez innych, co pomoże jej/mu w bardziej świadomy sposób korzystać ze swoich zasobów osobistych;
- posiada podstawową wiedzę o funkcjonowaniu i patologii narządu mowy;
- nabywa prawidłowych nawyków posługiwania się narządem mowy.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

W zakresie samoświadomościowym:

- definicje roli nauczycielskiej i powiązane z nimi motywacje,
- osobiste wybory wartości w kontekście zawodu nauczyciela,
- cechy osobowe nauczyciela i nauczycielki mające wpływ na jego pracę,

- stosowanie kategorii silnych stron i obszarów do rozwoju w procesie samooceny,
- udzielanie / przyjmowanie informacji zwrotnej,
- samoregulacja i automotywacja w procesach rozwojowych.

W zakresie emisji głosu:

- mechanizm tworzenia głosu,
- zasady higieny pracy głosem,
- użyteczne ćwiczenia oddechowe i fonacyjne,
- dobre i złe nawyki w pracy głosem,
- indywidualne cechy osoby związane z emisją głosu i praca z nimi.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:
B2.W1, B2.W2, B2. U2, B2.U2, B2. K3, B2. K4, C.U7, C.K2

18. EDUKACJA ALTERNATYWNA

Semestr: II - III

Prowadzący: mgr Magdalena Jurewicz, mgr Magdalena Swat-Pawlicka

Liczba godzin: 32h

Opis ogólny kursu

Podczas zajęć studenci poznają inne modele organizacji procesu kształcenia oraz wypracowują propozycje zastosowania elementów z tych poznanych form szkolnictwa w tradycyjnym modelu kształcenia. Zajęcia realizowane są w formie wizyt studyjnych w trzech szkołach pracujących wg alternatywnych wobec tradycyjnych form kształcenia, jak na przykład szkoły pracujące metodą Montessori, waldorfskie, oparte na idei Leśnego Przedszkola, stosujące modele tutoring. Celem wizyt jest:

- obserwacja zajęć w szkołach alternatywnych,
- omówienie sposobu pracy w tych szkołach,
- analiza możliwości wykorzystania elementów stosowanych w szkołach,
- alternatywnych w pracy w szkołach tradycyjnych.

Efekty kształcenia (ogólne, dla kursu)

Wiedza

Student/ka:

- zna i rozumie alternatywne wobec tradycyjnych formy edukacji,

Umiejętności

Student/ka:

- potrafi analizować alternatywne metody pracy,
- potrafi konstruować wnioski z obserwacji oraz na ich bazie proponować możliwe zmiany w swojej dotychczasowej praktyce.

Postawy

Student/ka:

- rozumie, że istnieje możliwość organizacji systemu kształcenia na wiele różnych sposobów,
- jest gotowa/y do analizy obserwowanych form pracy oraz wyciągania wniosków odnośnie swojej własnej praktyki.

Treści kształcenia realizowane przez kurs

1. Pedagogika Marii Montessori. Realizacja założeń teoretycznych w praktyce.
2. Pedagogika Rudolfa Steinera. Realizacja założeń w praktyce.

SZKOŁA
EDUKACJI

POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI
WOLNOŚCI I UNIwersYTETU
WARSZAWSKIEGO

3. Nauka w terenie (outdoor education) na przykładzie koncepcji leśnych przedszkoli i wykorzystania tego modelu w pracy szkoły.

Treści kształcenia w rozumieniu standardów kształcenia nauczycieli, realizowane przez kurs:
B2.W1.

Bibliografia

Kupisiewicz Cz.: *Z dziejów teorii i praktyki wychowania*. Impuls: Kraków 2012.

Guz S.: *Edukacja w systemie Marii Montessori. Tom 1*. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016.

Rawsona M., Richtera T. (red), *Waldorfski program nauczania. Cele i zadania edukacyjne oraz treści nauczania*, Impuls, Kraków 2011.